निर्णय नं. १०२०९ - ट्रेडमार्क संशोधन

भाग: **६१** साल: **२०७६** महिना: **असार** अंक: **३**
फैसला मिति :२०७५/०८/१४ ११७१

प्राविधिक कारणले यस फैसलामा भएका अङ्ग्रेजी शब्दहरू सपोर्ट हुन नसकेकाले कृपया नेपाल कानून पत्रिका २०७६, अंक ३, नि.नं.१०२०९, पृ.४३९ मा गई हेर्नुहुन अनुरोध गरिन्छ ।
पाठकवर्गमा पर्न गएको असुविधाप्रति क्षमा चाहन्छौं ।

सर्वोच्च अदालत, पूर्ण इजलास
माननीय न्यायाधीश श्री सारदाप्रसाद घिमिरे
माननीय न्यायाधीश श्री तेजबहादुर के।सी।
माननीय न्यायाधीश श्री बमकुमार श्रेष्ठ
फैसला मिति स् २०७५।८।१४
०७३(लूँ(००४१

मुद्दाः ट्रेडमार्क संशोधन

पुनरावलोकनकर्ता र प्रतिवादी स् कपिलवस्तु जिल्ला, कृष्णनगर गा।वि।स। वडा नं।५, स्थित विजार्ड फ्रेग्नेन्स कम्पनीको ९साबिकमा प्राइभेट फर्म र हाल कम्पनीमा परिणत भएको कम्पनी० को तर्फबाट अख्तियारप्राप्त अधिकारी ऐ। को अध्यक्ष सुलेखा कानोडिया
विरूद्ध
विपक्षी र वादी स् कपिलवस्तु जिल्ला, कृष्णनगर गा।वि।स। वडा नं। ३ बस्ने विकास केडिया

कानूनले निर्धारित गरेको प्रक्रिया अवलम्बन नगरी भएको करारबाट कुनै प्रकारको कानूनी संरक्षण प्राप्त नहुने ।
९प्रकरण नं।२१०
उद्योग नै बिक्री गरी हस्तान्तरण भइसकेको अवस्थामा सो उद्योगको भौतिक वस्तु मात्र हस्तान्तरण भएको र उद्योगको अभिन्न अंगको रूपमा रहेको त्यसको नाम तथा ट्रेडमार्क बिक्री र हस्तान्तरण नभएको भनी अर्थ गर्न नमिल्ने ।
ट्रेडमार्कको हकको सिर्जना हुनका लागि मालसामान, कारोबार, बन्द व्यापार वा प्रदान गर्ने सेवाको अनिवार्यता रहने ।
९प्रकरण नं।२५०

पुनरावलोकनकर्ता र प्रतिवादीका तर्फबाट स् विद्वान् वरिष्ठ अधिवक्ताहरू श्री कृष्णप्रसाद भण्डारी, श्री शम्भु थापा, श्री तुलसी भट्ट, श्री राघवलाल वैद्य, श्री मोहम्मद शेष अव्वास तथा विद्वान् अधिवक्ताहरू श्री टीकाराम भट्टराई, श्री राजेश्वर श्रेष्ठ र श्री नविनकुमार वर्मा
विपक्षी र वादीका तर्फबाट स्
अवलम्बित नजिर स्
ने।का।प।२०६८, अंक ९, नि।नं।८६८६
ने।का।प।२०६२, अंक ५, नि।नं।७५३६

सम्बद्ध कानून स्
पेटेन्ट डिजायन तथा ट्रेडमार्क ऐन, २०२२

सुरू तहमा फैसला गर्ने अधिकारी स्(
श्री ध्रुवलाल राजवंशी
महानिर्देशक, उद्योग विभाग, त्रिपुरेश्वर
पुनरावेदन तहमा फैसला गर्नेः(
माननीय न्यायाधीश श्री शिवराज अधिकारी
माननीय न्यायाधीश श्री हरिप्रसाद बगाले
पुनरावेदन अदालत पाटन
यस अदालत संयुक्त इजलास फैसला गर्नेस्(
माननीय न्यायाधीश श्री देवेन्द्र गोपाल श्रेष्ठ
माननीय न्यायाधीश श्री पुरूषोत्तम भण्डारी

फैसला

न्या। सारदाप्रसाद घिमिरे स् यस अदालतको संयुक्त इजलासको मिति २०७३।११।३० को फैसला पुनरावलोकन गरी हेरिपाउँ भनी प्रतिवादीको तर्फबाट परेको निवेदनमा यस अदालतबाट न्याय प्रशासन ऐन, २०७३ को दफा ११९२० को खण्ड ९ख० बमोजिम मिति २०७४।०२।१२ मा पुनरावलोकनको अनुमति प्राप्त भई निर्णयार्थ यस इजलाससमक्ष पेस हुन आएको प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य र ठहर यसप्रकार छः(

तथ्य खण्ड

ध्ष्शबचम ँचबनचबलअभक, लिमष्ब ले ल्ष्अभ अबिककषष्अबतष्यल अन्तर्गत वर्ग ३४ मा क्जगमज एगिक ९बलम यिनय०, च्यगलबप ीबदभ ि र एगलअजmगपजष् ९ध्यचमि ःबचप० ट्रेडमार्क दर्ता गरिपाउँ भनी मिति २०६७।११।१ मा दिएको दरखास्त।

ध्ष्शबचम ँचबनचबलअभक, प्बउष्खिबकतग, ल्भउब ि ९प्रो। विकास केडिया० ले समेत वर्ग ३१ अन्तर्गत क्गमज उगिक ९बलम यिनय०, च्यगलबप र वर्ग ३४ मा क्जगमज एगिक र गुट्खा एगलअजmगपजष् ट्रेडमार्क दर्ता गरिपाउँ भनी मिति २०६७।११।१३ मा गरेको आवेदन।

सोपश्चात् ध्ष्शबचम ँचबनचबलअभक, क्ष्लमष्ब ले आफूले दर्ताका लागि आवेदन गरेको ट्रेडमार्कहरू ध्ष्शबचम ँचबनचबलअभक, उद्योग ९प्रो। विकास केडिया० को नाममा दर्ता गरिदिनका लागि मन्जुरी दिई सोबमोजिम गरिदिन अनुरोध गरी पठाएको पत्र उद्योग विभागमा मिति २०६७।११।२५ मा दर्ता भएको।

सोही ध्ष्शबचम ँचबनचबलअभक, प्बउष्खिबकतग, ल्भउब ि ९प्रो। विकास केडिया० ले वर्ग ३१ अन्तर्गत एगलअजmगपजष् र वर्ग ३४ मा गुटखा च्यगलबप दर्ता गरिपाउँ भनी उद्योग विभागमा मिति २०६७।११।३० मा दिएको छुट्टाछुट्टै दरखास्त।

मिति २०६७।१२।८ मा वर्ग ३४ अन्तर्गत च्यगलबप र एगलअजmगपजष् नामक ट्रेडमार्कहरू दाबी विरोधका लागि बुलेटिनमार्फत सूचना जारी गर्ने निर्णय भएको र मिति २०६८।४।३१ मा औद्योगिक सम्पत्ति बुलेटिन वर्ष ५ अंक ३ मार्फत ९० दिने सूचना जारी गरिएको।

सोपश्चात् उद्योग विभागबाट मिति २०६७।११।२५ मा वर्ग ३१ अन्तर्गत च्यगलबप क्जगमज एगिक र वर्ग ३४ मा क्जगमज एगिक नामक ट्रेडमार्कहरू दाबी विरोधका लागि बुलेटिनमार्फत सूचना जारी गर्ने निर्णय भएको र मिति २०६८।६।१० मा औद्योगिक सम्पत्ति बुलेटिन वर्ष ५ अंक ४ मार्फत ९० दिने जारी गरिएकोमा तोकिएको समयभित्र कसैको उजुरी नपरेको।

ध्ष्शबचम ँचबनचबलअभक, प्बउष्खिबकतग, ल्भउब ि९प्रो। विकास केडिया० को नाउँमा दर्ता रहेको उक्त उद्योग घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय, कपिलवस्तुको मिति २०६८।३।३ को निर्णयले अनितादेवी कानोडियाको नाउँमा भएको नामसारी।

उक्त उद्योगको परिवर्तित प्रोपाइटरको नाम र ठेगाना परिवर्तन भएपश्चात् ध्ष्शबचम ँचबनचबलअभक, ग्मथयन का तर्फबाट प्रोपाइटर अनितादेवी कानोडियाले ध्ष्शबचम ँचबनचबलअभक, प्बउष्खिबकतग ले मिति २०६७।११।२५ मा वर्ग ३१ अन्तर्गत पान मसलामा प्रयोग गर्ने गरी रौनक र शुद्धप्लस र वर्ग ३४ अन्तर्गत गुट्खामा प्रयोग गर्ने गरी शुद्धप्लस लेवल र मिति २०६७।१२।०८ मा सो उद्योगले वर्ग ३४ अन्तर्गत गुटखामा प्रयोग गर्ने गरी पञ्चमुखी, रौनक र वर्ग ३१ अन्तर्गत पान मसलामा प्रयोग गर्ने गरी पञ्चमुखी लेवल ट्रेडमार्क दर्ता हुन आवेदन गरेकोमा उल्लिखित ट्रेडमार्कहरू दाबी विरोधका लागि आगामी औद्योगिक सम्पत्ति बुलेटिनमा प्रकाशन गर्ने गरी उपर्युक्त मितिको निर्णयबमोजिम पत्र प्राप्त भएको सन्दर्भमा उद्योग विभागबाट प्रकाशित औद्योगिक सम्पत्ति बुलेटिनमा ३ महिनाभित्र दाबी विरोध गर्ने सार्वजनिक सूचना प्रकाशन भएकोमा सो म्यादभित्र निम्न दाबी विरोधको सूचना दर्ता गराउन चाहन्छु।

उल्लिखित उद्योग सुरूमा मिति २०६७।०९।१६ मा घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय कपिलवस्तुमा दर्ता हुँदाका बखत विकास केडिया, कृष्णनगर ३, कपिलवस्तुको नाममा उद्योग दर्ता भएकोमा विकास केडियाले सो उद्योगको सम्पूर्ण सम्पत्ति ९चल, अचल र ट्रेडमार्कसमेतको स्वामित्व हस्तान्तरण गरिसकेकोले० र दायित्वसमेतको कारोबार हस्तान्तरण गरिसकेकाले घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय कपिलवस्तुबाट सो उद्योगको प्रोपाइटरसिपमा श्रीमती अनितादेवी कानोडिया कायम भएको र कृष्णनगर वडा नं।५ कपिलवस्तुको नाममा प्रमाणपत्र जारी भएको र तदअनुरूप आन्तरिक राजश्व कार्यालय कृष्णनगरबाट सो ध्ष्शबचम ँचबनचबलअभक, ग्मथयन को सञ्चालकमा अनितादेवी कानोडिया गा।वि।स। कृष्णनगर वडा नं।५ कपिलवस्तुको नाममा भ्याट दर्ता प्रमाणपत्र र अन्तस्शुल्कको इजाजतपत्रसमेत जारी भएको बेहोरा अनुरोध गर्दै अब सो उद्योगको नाममा दर्ता कायम हुने उपर्युक्त ट्रेडमार्कमा ध्ष्शबचम ँचबनचबलअभक, ग्मथयन कपिलवस्तु ९प्रो।विकास केडिया० को स्वामित्व परिवर्तन गरी निजको ठाउँमा ध्ष्शबचम ँचबनचबलअभक, ग्मथयन कपिलवस्तु नेपाल ९प्रो।अनितादेवी कानोडिया० कृष्णनगरको नाम कायम गराई पाउन अनुरोध गर्दछु। साथै औद्योगिक सम्पत्ति बुलेटिनमा ध्ष्शबचम ँचबनचबलअभक, ग्मथयन भएकोमा ध्ष्शबचम ँचबनचबलअभक, ग्मथयन कायम गराई पाउनसमेत अनुरोध छ भनी मिति २०६८।०९।०८ मा उद्योग विभागमा दिएको निवेदन।

माग भएको ट्रेडमार्कमा उद्योग विभागबाट प्रकाशित सूचनामा तोकिएको अवधिसम्ममा कसैको उजुरी नपरेको हुँदा उक्त ध्ष्शबचम ँचबनचबलअभक, द्यबजबमगचनगलव ख्म्क्रू, ध्बचम ल्य, ठ, प्बउष्खिबकतग ९प्रो। अनितादेवी कनोडिया० लाई माग भएबमोजिमको उल्लिखित ट्रेडमार्कहरू वर्ग ३१ अन्तर्गतको एगलअजmगपजष् ९बलम यिनय० साथै वर्ग ३४ अन्तर्गतको एगलअजmगपजष् ९बलम यिनय० र च्यगलबप ९बलम यिनय० मा दर्ता गरी मिति २०६८। ८।१४ मा प्रमाणपत्र जारी गरिएको।

वर्ग ३१ अन्तर्गत क्जगमज एगिक, च्यगलबप र वर्ग ३४ अन्तर्गतका क्जगमज एगिक ट्रेडमार्कहरू ध्ष्शबचम ँचबनचबलअभक, द्यबजबमगचनगलव ख्म्क्रू, ध्बचम ल्य, ठ, प्बउष्खिबकतग ९प्रो। अनितादेवी कानोडिया० का नाउँमा दर्ता गरी मिति २०६८।९।२० मा प्रमाणपत्र जारी गरिएको।

घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय, कपिलवस्तुले मिति २०६८।३।५ मा विकास केडियाको नाममा दर्ता रहेको ध्ष्शबचम ँचबनचबलअभक ग्मथयन यस कार्यालयबाट मिति २०६८।३।३ मा कृष्णनगर, ५ कपिलवस्तु बस्ने श्रीमती अनितादेवी कानोडियाको नाममा बिक्री नामसारी भएको, तर सो उद्योगको उत्पादन शुद्धप्लस, रौनक र पञ्चमुखीको ट्रेडमार्क यस कार्यालयबाट नामसारी बिक्री नभई साबिककै रहेको बेहोरा अनुरोध छ भनी उद्योग विभागमा जानकारी गराएको पत्रको प्रतिलिपि उद्योग विभागमा मिति २०६८।११।२३ मा विकास केडियाले संशोधन निवेदनसाथ पेस गरेको देखिएको र सो पत्रको बेहोरा उल्लेख गरी घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय कपिलवस्तुले पुनः मिति २०७०।१।२६ मा उद्योग विभागलाई लेखेको पत्र मिति २०७०।१।२९ मा उद्योग विभागमा दर्ता भएको।

ध्ष्शबचम ँचबनचबलअभक, प्बउष्खिबकतग, ल्भउब िनामक उद्योगलाई वर्ग ३१ र ३४ अन्तर्गतका उत्पादनमा प्रयोग गर्ने गरी मिति २०६८।८।१४ र २०६८।९।२० मा एगलअजmगपजष् ९बलम यिनय० च्यगलबप ९बलम यिनय० र क्जगमज एगिक नामक ट्रेडमार्क प्रमाणपत्र जारी भएपश्चात् उक्त उद्योगका साबिकका प्रो। विकास केडियाले ूआफूले उल्लिखित ट्रेडमार्कहरू दर्ताका लागि आवेदन गर्दा मेरो व्यक्तिगत फर्म विजार्ड फ्रेग्नेन्स उद्योगको नामसमेत उल्लेख भएकोमा मिति २०६८।२।२७ मा श्रीमती अनितादेवी कानोडियालाई त्बलनष्दभि ब्ककभत सम्पूर्ण मेसिनरी सामान, कच्चा पदार्थ, तयारी सामान तथा विद्युत् उपकरण बिक्री गरी फर्म नामसारी गरिदिएको, फर्म नामसारी गर्दा मैले विजार्ड फ्रेग्नेन्स उद्योगको नामबाट कारोबार गर्दा प्रयोग गरेको मेरो कुनै ट्रेडमार्कको हक हस्तान्तरण गरेको छैन। साथै मेरो नाममा दर्ता प्रक्रियामा रहेको ट्रेडमार्कहरूको समेत कुनै प्रक्रियाबाट हक छोडेको छैन। त्बलनष्दभि ब्ककभत को मात्र हस्तान्तरण भएको हो। क्ष्लतबलनष्दभि ब्ककभत को कुनै खरिद बिक्री भएको छैन। मिति २०६८।३।३ मा घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय कपिलवस्तुले उद्योगको नामसारी गर्दा सो कुराको जानकारी गराई मिति २०६८।३।५ मा यस विभागलाई तथा श्रीमती अनितादेवी कानोडियालाई समेत उद्योगको मात्र नामसारी भएको तथा ट्रेडमार्कहरूको नामसारी बिक्री नभई साबिक धनी म निवेदक नै रहेको बेहोराको पत्र दिएको थियो। मैले विजार्ड फ्रेग्नेन्स उद्योग बिक्रीका लागि आवेदन दिएपछि तथा घरेलु साना उद्योग कार्यालय, कपिलवस्तुले उद्योग नामसारी गर्नुपूर्व मिति २०६८।३।१ गते म निवेदक र श्रीमती अनितादेवी कानोडियाबिच म निवेदकको ट्रेडमार्कहरू प्रयोग गर्ने लाइसेन्सिङ करार भएको थियो। जसमा निज श्रीमती अनिता कनोडियाले म निवेदकमाथि उल्लिखित ट्रेडमार्कहरूको धनी रहेको स्वीकार्दै सो ट्रेडमार्कहरू आफूले प्रयोग गर्न लाइसेन्सिङ करार गर्नुभएको थियो। सो कारण मैले दर्ताको लागि आवेदन गरेका ट्रेडमार्कहरू मेरो ठेगाना परिवर्तन भएकाले निवेदनमा ठेगाना परिवर्तन गरिपाउँ साथै नाम विकास केडिया मात्र कायम गरिपाउँ भनी उद्योग विभागमा मिति २०६८।११।२३ मा दिएको निवेदन।

उल्लिखित शुद्धप्लस, रौनक र पञ्चमुखी नामक ट्रेडमार्कहरू विजार्ड फ्रेग्नेन्स भारतका नाउँमा दर्ता रहेको ट्रेडमार्कहरू हुन्। सो ट्रेडमार्कहरू विजार्ड फ्रेग्नेन्स भारत र विजार्ड फ्रेग्नेन्स उद्योग कपिलवस्तु ९प्रो। विकास केडिया० का बिच भएको सहमतिबमोजिम ७२ महिनाका लागि प्रयोग गर्ने विकास केडियालाई दिइएको हो। निजले ती ट्रेडमार्कहरू बिक्री वितरण गर्न पाउने हैनन्। उल्लिखित ट्रेडमार्कहरूमा विजार्ड फ्रेग्नेन्स भारतको हक रहेको छ। सो कारण उल्लिखित ट्रेडमार्कहरू अन्यका नाउँमा दर्ता गर्न रोकिपाउँ भनी विजार्ड फ्रेग्नेन्स भारतका तर्फबाट परेको उजुरी।

उल्लिखित निवेदनका सम्बन्धमा उद्योग विभागबाट मिति २०६९।८।१३ मा विजार्ड फ्रेग्नेन्स उद्योग, बहादुरगञ्ज, कपिलवस्तुसँग लिखित प्रतिक्रिया माग गरिएकोमा सो उद्योगबाट विजार्ड फ्रेग्नेन्स उद्योग मिति २०६७।९।१६ मा विपक्षी उजुरीकर्ता विकास केडियाको नाममा दर्ता रहेको प्रोपराइटरसिप फर्म भए तापनि निजले सो उद्योग र उद्योगका सम्पत्तिहरू बिक्री गर्ने इच्छा व्यक्त गरी सो फर्म नै हामीलाई बिक्री गर्दाको मितिसम्म निज विकास केडियाले कुनैपनि ट्रेडमार्क दर्ताको कार्य सम्पन्न गर्नुभएको थिएन। उद्योग सञ्चालन हुँदै आएका बखत फर्मको नामबाट वर्ग ३१ र ३४ अन्तर्गत क्जगमज एगिक, च्यगलबप र एगलअजmगपजष् ट्रेडमार्कहरू दर्ता गर्न निवेदन दिएकै अवस्थामा सो उद्योग र उद्योगका सम्पत्तिहरू सम्पूर्ण हामीले खरिद गरी लिई फर्म सम्पूर्ण नै नामसारी गरी आफ्नो नाम कायम गरी हामीले उद्योग सञ्चालन गरी आएको हो। यस विषयमा निज विकास केडियाको कुनै विमति थिएन र छैन। हामीले फर्मको सम्पत्ति दायित्व आदि सबै सकार गरी नामसारी गरी लिई उद्योग सञ्चालन रहेको अवस्थामा त्यस विभागबाट मिति २०६८।४।३१ र २०६८।६।१० मा प्रकाशित औद्योगिक सम्पत्ति बुलेटिनमा दाबी विरोधको ९० दिने सूचनासमेत प्रकाशित भएको अवस्थामा पनि निज विकास केडियाको कुनै दाबी वा बाधा विरोध परेको वा निजले आफ्नो विजार्ड फ्रेग्नेन्सको नाममा नभई विकास केडिया वा अन्य कसैको नाममा दर्ता गर्न दरखास्त संशोधनको लागि निवेदन दिएको अवस्था पनि छैन। यसरी वास्तवमा हामीलाई फर्म बिक्री गरी सोबापत प्रतिफल लिइसकेपछि हामीले कानूनको सबै रीत पुर्‍याई ती ट्रेडमार्कहरू दर्ता गरी गराई आफ्नो उत्पादनमा प्रयोग गर्दै आएका हौं। निज विकास केडियाले फर्मको सम्पत्ति बेचेकोमा विवाद नभएको, प्रतिफल पनि पाइसकेको र कानूनबमोजिम मौका दिँदा कुनै दाबी विरोधसमेत नगरेको अवस्थामा उद्योग सञ्चालन गर्ने फर्मको नाममा ट्रेडमार्क दर्ता भई हालसम्म दर्ता कायम रहेको र अनवरत रूपमा व्यवसायमा प्रयोग भई आएको ट्रेडमार्कहरूमा विकास केडियाले दाबी गर्ने हकदैया नै रहँदैन। ट्रेडमार्क कुनै व्यक्तिका नाउँमा दर्ता हुने वस्तु

होइन, उद्योगको नाममा दर्ता गर्नुपर्दछ । फर्मको नामबाट ट्रेडमार्क दर्ताको आवेदन गरेपश्चात् आफूले स्वेच्छाले फर्म बिक्री गरेपश्चात् र बाधा विरोधको लागि मौका दिँदासमेत कुनै विरोध नगरी स्वीकार गरी बसेपछि अब यस विषयमा निज विकास केडिया विबन्धित छन्, कुनै पनि ट्रेडमार्क आफ्नो नाममा दर्ता नगराई सो ट्रेडमार्कउपर आफ्नो एकाधिकार नै प्राप्त नगरी आफ्नो नाममा कायम नै नभएको कुनै पनि ट्रेडमार्क अरूको नाममा हस्तान्तरण ९ीष्अभलकष्लन० गर्न सकिने अवस्थासमेत रहँदैन । हामीले फर्म खरिद गर्दाको अवस्थामा सो ट्रेडमार्कहरू दर्ता भइसकेको अवस्था थिएन । दर्ता सम्पन्न हुँदाको अवस्थामा उक्त फर्म हामीले खरिद गरी लिइसकेको र सो ट्रेडमार्कहरू प्रयोग गरी हामीले व्यापार व्यवसाय सञ्चालन गरी आएका हौं । पेटेन्ट, डिजायन र ट्रेडमार्क ऐन, २०२२ ले पनि दर्ता भएको ट्रेडमार्कहरूको मात्र संरक्षण प्राप्त गर्ने भएको हुँदा दर्ता नभएको ट्रेडमार्कमा निज विकास केडियाको कुनै हक सिर्जना भएको अवस्था छैन । आफ्नो हकै नभएको ट्रेडमार्क ९ीष्अभलकष्लन० गरी दिने अधिकार विपक्षीमा रहँदैन । पेटेन्ट, डिजायन र ट्रेडमार्क ऐन, २०२२ बमोजिम कुनै पनि ट्रेडमार्क हस्तान्तरण गरिँदा लिने र दिने दुवै पक्षको संयुक्त निवेदन उद्योग विभागमा पेस गरी उद्योग विभागको स्वीकृतिबाट हस्तान्तरण गरिने व्यवस्था छ । तर विपक्षीले विभागबाट निवेदन स्वीकृत भएको बेहोराको जिकिर लिन सक्नु भएको छैन । विपक्षीसँग उद्योग खरिद गर्दा उद्योगलगायत सम्पूर्ण सम्पत्ति खरिद गरेको हो । विपक्षीले उल्लेख गरेबमोजिम ट्रेडमार्कबाहेकका सम्पत्ति मात्र खरिद गरेको होइन । सो कारण सम्पूर्ण कानूनी प्रक्रिया पूरा गरी हामीले उद्योग खरिद गरी ट्रेडमार्क दर्ता गरी लिएको हुँदा विपक्षीको उजुरी खारेज गरिपाउँ भन्ने मिति २०६९।१२।२ मा उद्योग विभागमा पेस गरेको लिखित प्रतिक्रिया ।

यसै विषयमा ट्रेडमार्क दर्तामा अनियमितता भएको भनी अख्तियार दुरूपयोग अनुसन्धान आयोगमा उजुरी परी ट्रेडमार्क दर्तामा अनियमितता भएको भन्ने उजुरीका सम्बन्धमा आयोगबाट छानबिन हुँदा ृविजार्ड फ्रेग्नेन्स इण्डियाका नाममा भारतमा ट्रेडमार्क दर्ता रहेको शुद्धप्लस रौनक र पञ्चमुखी ब्राण्डका वर्ग ३१ र ३४ अन्तर्गतका पान मसला र गुट्खा नेपालमा प्रयोग अनुमति तथा दर्ता सहमति प्रदान गरी विकास केडियालाई दिएको देखिन्छ भने विकास केडियाले विजार्ड फ्रेग्नेन्स उद्योगको नाममा उपर्युक्त ३१ र ३४ वर्गअन्तर्गतका शुद्धप्लस, रौनक र पञ्चमुखी ब्राण्डका गुट्खा र पान मसलामा प्रयोगको विज्ञापनिक शब्द चित्रसहितको ट्रेडमार्क दर्ताका लागि उद्योग विभागसमक्ष निवेदन दिएको कारबाहीयुक्त अवस्था रहेको स्थितिमा विकास केडियाको स्वामित्वमा रहेको विजार्ड फ्रेग्नेन्स उद्योग अनिता कानोडियालाई बिक्री गरेको देखिन्छ । उद्योग बिक्रीका लागि भएको सम्झौतामा उद्योगको भौतिक सम्पत्ति उत्पादनलगायतका वस्तुको खरिद बिक्री गर्ने उल्लेख गर्दै उत्पादित वस्तुको बौद्धिक सम्पत्ति ९ट्रेडमार्क० बापत प्रतिबोरा रू।१० अनितादेवी कानोडियाले विकास केडियालाई तिर्ने सर्त उल्लेख भएको र सोही आधारमा सम्पत्ति हस्तान्तरणसम्बन्धी संयुक्त निवेदन र कारोबार हस्तान्तरण फाराममा उल्लिखित भौतिक सम्पत्तिको मात्र हस्तान्तरण माग गरेको अवस्था र घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय कपिलवस्तुको पत्रबाट विजार्ड फ्रेग्नेन्स उद्योगको भौतिक सम्पत्ति मात्र बिक्री भएको, बौद्धिक सम्पत्ति बिक्री नभएको, ट्रेडमार्क बिक्री नभएको भन्ने पत्रसमेतबाट विकास केडियाले अनिता कानोडियालाई ट्रेडमार्कसम्बन्धी बिक्री गरेको स्पष्ट हुन सकेको देखिँदैन । ृट्रेडमार्कू फर्म कम्पनी वा व्यक्तिका नाममा जारी हुन सक्ने कानूनी व्यवस्था एवं उद्योग विभागको प्रतिक्रियासमेत रहेको र विकास केडिया नामबाट ट्रेडमार्क दर्ताका लागि परेको आवेदनमा निर्णय भई नसक्दै अर्थात् कारबाहीयुक्त अवस्थामा नै दर्ता नहुनाको वा हुन नसक्ने कारण नजनाई सोही ट्रेडमार्कको अर्को आवेदकलाई दर्ता गरी दिने गरी भएको निर्णय र अनिता कानोडियाको तर्फबाट उद्योगको भौतिक सम्पत्ति खरिदपश्चात् ट्रेडमार्क दर्ताको लागि आवेदन परेपछि औद्योगिक सम्पत्ति बुलेटिनमा दाबी विरोधको सूचना प्रकाशित गरेको तर सोही नाम र शब्द चित्र एवं लोगोको ट्रेडमार्क दर्ताको लागि आवेदन परी कारबाहीयुक्त अवस्थाको पक्षबाट सो बारे प्रतिक्रिया लिएको अवस्था नदेखिँदा ट्रेडमार्क दर्तासम्बन्धी सम्पूर्ण प्रक्रिया पारदर्शी रहेको स्थिति देखिँदैन । ट्रेडमार्क दर्तासम्बन्धी विषय उद्योग विभागको प्रशासनिक उद्योग प्रशासनअन्तर्गतको काम भएको र त्यसउपर महानिर्देशकसमक्ष पुनरावलोकनसरहको निवेदन वा दाबी विरोधको निवेदन परी महानिर्देशकसमक्ष विचाराधीन अवस्था रहेको हुँदा व्यापार एवं बौद्धिक सम्पत्तिसम्बन्धी प्रचलित मान्यता र सिद्धान्तसमेतलाई मध्यनजर गरी कानूनसम्मत निर्णय लिन प्राप्त सक्कल फायल उद्योग विभागमा फिर्ता पठाई दिनू भन्ने आयोगको मिति २०७०।१।३० को निर्णयानुसार मिति २०७०।२।२ को पत्रबाट लेखी आएको ।

उजुरीकर्ता विकास केडियाले उद्योग विभागमा दर्ताका लागि विजार्ड फ्रेग्नेन्स उद्योग कपिलवस्तुका तर्फबाट माग गरेको ट्रेडमार्कहरू आफ्नो नाममा दर्ता नै नगराई, आफ्नो हक प्राप्त नै नगरी विपक्षीलाई ाषि्अभलकष्लन करार गरिदिनु भएकोले आफूले दर्ता गरी नलिएको र आफ्नो हक नै नभएका ट्रेडमार्कहरू अर्कालाई प्रयोग गर्न दिने गरी ाषि्अभलकष्लन करार गर्न कानूनतः मिल्ने देखिँदैन । कानूनबमोजिम दाबी विरोधको मौका दिँदादिँदै पनि तोकिएको म्याद ९० दिनभित्र कुनै दाबी विरोध नै नगरी मौन बसेबाट औद्योगिक सम्पत्ति बुलेटिनमा प्रकाशन भएअनुसार ट्रेडमार्क दर्ता भएमा विपक्षीको मन्जुरी रहेको मान्नुपर्ने हुन आउँछ । उद्योग विभागबाट विपक्षीका नाउँमा ट्रेडमार्क दर्ता भइसकेपश्चात् पेटेन्ट डिजायन र ट्रेडमार्क ऐन, २०२२ को दफा १८ बमोजिम ट्रेडमार्क दर्ता बदर गरिपाउन उजुरी गर्नुपर्नेमा सोबमोजिम उजुरी नगरी ट्रेडमार्क संशोधन मात्र गरिपाउँ भनी विकास केडियाले निवेदन दिएको पाइन्छ । कानूनबमोजिम उजुरी दाबी नै नगरेको विषयमा उद्योग विभागबाट निर्णय गर्न मिल्ने अवस्था रहँदैन । पेटेन्ट डिजायन र ट्रेडमार्क ऐन, २०२२ बमोजिम कुनै फर्म कम्पनी वा व्यक्तिले ट्रेडमार्क दर्ताका लागि आवेदन गर्न सक्ने र जसले ट्रेडमार्क दर्ताका लागि आवेदन गरेको छ उसैका नाउँमा ट्रेडमार्क दर्ता गरी प्रमाणपत्र जारी गरिने प्रावधान रहेबमोजिम विजार्ड फ्रेग्नेन्स उद्योग, कपिलवस्तुले ट्रेडमार्क दर्ताका लागि आवेदन गरेको र सोही उद्योगका नाउँमा नै मागबमोजिमका ट्रेडमार्कहरू कानूनी प्रक्रिया पूरा गरी दर्ता गरी प्रमाणपत्र जारी गरिएको हुँदा उजुरीकर्ता विकास केडियाको मागमा सहमत हुन सकिएन । त्यसैगरी विजार्ड फ्रेग्नेन्स, भारतले नेपाल पेटेन्ट, डिजायन र ट्रेडमार्क ऐन, २०२२ बमोजिमको प्रक्रिया पूरा गरी आफ्नो नाममा उल्लिखित कुनै पनि ट्रेडमार्क दर्ता गराएको पाइँदैन । सोही ऐनको दफा २१ ९ग० अनुसार विदेशमा दर्ता रहेको ट्रेडमार्क पनि नेपालमा दर्ता हुन सक्ने प्रावधान रहँदारहँदै पनि उजुरीकर्ता विजार्ड फ्रेग्नेन्स भारतले आफ्नो नाममा कुनै पनि ट्रेडमार्क दर्ता गराएको देखिँदैन । पेटेन्ट डिजायन र ट्रेडमार्क ऐन, २०२२ को दफा २१ ९ख० मा विदेशमा दर्ता गरिएको ट्रेडमार्क सम्बन्धित व्यक्तिले नेपालमा दर्ता नगराई त्यस्तो ट्रेडमार्कमा निजको नेपालमा हक कायम हुने छैन भन्ने प्रावधान रहेकोबाट नेपालमा दर्ता नभएको कुनै पनि विदेशी ट्रेडमार्कले कानूनबमोजिम संरक्षण प्राप्त गर्न नसक्ने भएकोले विजार्ड फ्रेग्नेन्स, भारतले उल्लिखित ट्रेडमार्कहरू नेपालमा दर्ता गराई हक प्राप्त गरी सकेको अवस्था नरहेको देखिएकाले शुद्धप्लस रौनक र पञ्चमुखी नामक ट्रेडमार्कहरू आफ्नो हो भनी विजार्ड फ्रेग्नेन्स, भारतले गरेको उजुरीमा समेत सहमत हुन सकिएन । उल्लिखित आधार कारण एवं प्रमाणहरूबाट उजुरीकर्ताहरूको उजुरी दाबी नपुग्ने ठहर्छ भन्ने उद्योग विभागको मिति २०७०।०३।१३ को निर्णय ।

मिति २०६८।२।२७ मा विपक्षी विजार्ड फ्रेग्नेन्सको प्रो। श्रीमती अनितादेवी कानोडिया र पुनरावेदकबिचमा उद्योगको मेसिनरी सामान, कच्चा पदार्थ, तयारी सामान तथा विद्युतीय उपकरणसमेतका मूर्त ९त्बलनष्दभि ब्ककभत० सम्पत्ति मात्र बिक्री वितरणको लागि सम्झौतापत्र भएको हो । सम्झौतामा विजार्ड फ्रेग्नेन्स उद्योगको नामबाट कारोबार गर्दा प्रयोग गरेको कुनै ट्रेडमार्कहरूको हक हस्तान्तरण भए गरेको छैन ९कज्ग्म्ज् एीग्क्, एग्ल्त्रुज्ःग्ज्क्ष् च्इग्ल्ब्प् ९ब्ल्म् ाइन्इ० ट्रेडमार्क विजार्ड फ्रेग्नेन्स, ९ध्ष्शबचम ँचबनचबलअभक, छण्द त्वषखभलष् ब्उबचतmभलत, म्जबचबmकजबि द्यबशबच न्यचबपजउगच, गुए, क्ष्लमष्ब० भारतको हो । उक्त भारतीय कम्पनीले नेपालमा उल्लिखित ट्रेडमार्क दर्ताको लागि मिति २०६७।११।१ गते नै उद्योग विभागसमक्ष निवेदन दिई पेटेन्ट डिजायन र ट्रेडमार्क ऐन, २०२२ अन्तर्गतको सांयोगिक हक ९ऋयलतष्लनभलत च्ष्नजत० सिर्जना गरिरहेको छ । म पुनरावेदकले मिति २०६७।११।३ गते भारतीय कम्पनीसँग सम्झौता गरी उल्लिखित वर्ग ३१ र ३४ मा ट्रेडमार्कहरू ाषि्अभलकष्लन का सम्बन्धमा सम्झौता भएको हो । सोही सम्झौताबमोजिम म पुनरावेदकले मिति २०६७।११।१३ गते उल्लिखित वर्ग ३१ र ३४ का ट्रेडमार्क दर्ताको लागि उद्योग विभागसमक्ष आवेदन गरेको हो । यसरी निवेदन गरेपश्चात् उक्त भारतीय पक्षसँग भएको सम्झौताबमोजिम म विकास केडियाले उल्लिखित ट्रेडमार्क पाउने सर्तमा भारतीय पक्षले निवेदन फिर्ता लिएको थियो । मैले ट्रेडमार्क दर्ताको लागि दिएको आवेदनको कारबाहीमा रही रहेको अवस्थामा सो मेरो जेठो आवेदनउपर कारबाही नचलाई थाँती राखी पछि दाबी विरोध गर्न आउने व्यक्तिका नाममा उद्योग विभागले उल्लिखित ट्रेडमार्क दर्ता गर्ने निर्णय गरेको छ । श्रीमती अनितादेवी कानोडियासँग भएको सम्झौता पत्रले दिएको अधिकारभन्दा बाहिर गई गलत व्याख्या र अर्थ लगाई विपक्षीलाई उल्लिखित ट्रेडमार्क दिने गरी निर्णय भएको छ । विपक्षी अनितादेवी कानोडियाले उक्त ट्रेडमार्कको प्रयोग गरेबापत निजबाट मिति २०६८।१।३० मा रू।६०,०००।(मेरो नामको एभरेष्ट

बैंकको चेक नं। १४४९१८० बाट भुक्तानीसमेत लिएको छु । यसबाट उक्त उद्योग बिक्री भएपछि उक्त ट्रेडमार्क भाडामा लिएदिएको स्पष्ट देखिन्छ । पुनरावेदकले प्राप्त गरेको ट्रेडमार्क भारतमा नै दर्ता भई नेपालमा व्यापारिक रूपमा प्रवेश गरिसकेको हुँदा नेपालमा दर्ता नगरेको भन्ने उद्योग विभागको निर्णयको आधार कानूनविपरीत छ । औद्योगिक बुलेटिनको मिति २०६८।७।३० र २०६८।९।७ मा पुनरावेदकको ट्रेडमार्कको सूचना प्रकाशित भएपछि समयमा नै दाबी विरोधको उजुरी दिइएको थियो । तर सोको कुनै सुनुवाइ भएको छैन, कुनै टुङ्गो नलगाई विपक्षीको निवेदनको आधारमा ट्रेडमार्क प्रदान गरिएको हो । पेटेन्ट, डिजायन र ट्रेडमार्क ऐन, २०२२ को दफा १६ ले यस ऐनबमोजिमको हक प्राप्त गर्न दर्ता गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको हो । करार ऐन, २०५६ को दफा ५ र प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा ५४ बमोजिम उक्त ट्रेडमार्क मेरो प्रयोग र स्वामित्वको हो भन्नेमा समेत स्पष्ट छ । पेटेन्ट डिजायन र ट्रेडमार्क ऐनबमोजिम दर्ता भएको ट्रेडमार्कले मात्र वैधानिकता प्राप्त गर्ने होइन । अन्य व्यवहार प्रचलन र प्रयोगले पनि ट्रेडमार्कमा अन्य प्रचलित कानूनबमोजिम हक प्राप्त हुन आउँछ । दर्ताको प्रक्रियामा दाबी विरोध गरिसकेपछि यी सम्पूर्ण प्रमाणहरू हेरी तर्कसङ्गत र कानूनसम्मत निर्णय गरी मेरो नाममा ट्रेडमार्क कायम गर्नुपर्नेमा कानूनको गलत व्याख्या गरी प्रत्यर्थीको नाममा मेरो ट्रेडमार्क दर्ता भएको कार्य बदनियतपूर्ण तथा स्वेच्छाचारी भई बदरभागी छ । पेटेन्ट डिजायन र ट्रेडमार्क ऐनअन्तर्गत दर्ता भएको ट्रेडमार्कसम्म ऐनको दफा २१घ। अन्तर्गत विभागबाट स्वीकृत लिई अरूलाई प्रयोग गर्न दिन सकिने व्यवस्था भएको हुँदा दर्ताको प्रक्रियामा गएको हो । दर्ताको वैधानिक अपेक्षासहितको सांयोगिक हक स्थापित भएको ट्रेडमार्क अरूलाई प्रयोग गर्न दिन विभागको स्वीकृति नै नचाहिनेमा जबरजस्ती विभागको हस्तक्षेपको आवश्यकता पर्ने भाषा राखी भएको निर्णय पूर्वाग्रहीपूर्ण छ । ऐनको दफा १८९१० को प्रतिबन्धात्मक व्यवस्थाले ट्रेडमार्क बदरका लागि उजुरी नै हाल्नुपर्ने बाध्यात्मक व्यवस्था गरेको छैन । विदेशमा दर्ता भएको ट्रेडमार्क दफा २१ ख। अन्तर्गत नेपालमा दर्ता नगरी हक प्राप्त नगर्ने भन्ने निर्णय आधार पनि मिलेको छैन । म पुनरावेदक र विपक्षी विजार्ड फ्रेग्नेन्सको प्रो। अनितादेवी कानोडियाका बिचमा भएको मिति २०६८।२।२७ को सम्झौताबमोजिम क्जग्म्ज् ऐग्क्, एग्ल्रूज् ाःग्ज्क्ष् चूइग्ल्ब्प् ९ब्ल्म् ीइन्इ० ट्रेडमार्क विपक्षीलाई बिक्री वितरण तथा नामसारी नभएको हुँदा उद्योग विभागले उक्त सम्झौताको गलत व्याख्या गरी प्रचलित नेपाल कानून र स्थापित सिद्धान्तको विपरीत हुने गरी मिति २०७०।३।१३ मा गरेको निर्णय बदरयोग्य भएकोले मुलुकी ऐन आ।बं। २०२ नं। बमोजिम विपक्षी झिकाई उक्त मितिको निर्णय बदर गरिपाउँ भन्ने विकास केडियाको मिति २०७०।५।४ को पुनरावेदन अदालत पाटनमा परेको पुनरावेदनपत्र ।

निवेदक र भारतीय कम्पनी ध्क्ष्बच्म् ँच्बन्च्ब्ल्रूभ्क्, छण्द त्च्क्षखभ्लक्ष् ब्एब्च्त्ःभ्लत् म्ज्बच्ब्ःक्ज्ब्ीब् द्यब्श्बच्, न्इच्ब्प्ज्एग्च्, ग्ए क्ष्ल्म्क्ष्ब् बिच भएको मिति २०६७।११।३ को सम्झौता निवेदक र विपक्षीसँग मिति २०६८।२।२७ मा भएको सम्झौता, भारतीय कम्पनीले उद्योग विभागलाई ई।सं। २०११।२।२८ मा लेखेको पत्र, घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय, कपिलवस्तु, तौलिहवाले उद्योग विभागलाई मिति २०७०।१।२६ मा लेखेको पत्र र अख्तियार दुरूपयोग अनुसन्धान आयोगले उद्योग विभागलाई मिति २०७०।२।२ मा लेखेको पत्रसमेतलाई दृष्टिगत गरी प्रस्तुत मुद्दाको अन्तिम किनारा नभएसम्म उद्योग विभागको मिति २०७०।३।१३ को निर्णयअनुसार उक्त ट्रेडमार्क प्रयोग नगरी यथास्थितिमा राख्नु भनी पुनरावेदन अदालत नियमावली, २०४८ को नियम ४५ बमोजिम विपक्षीको नाममा अन्तरकालीन आदेश जारी गरी दिएको छ । सोको जानकारी विपक्षीलाई दिई नियमानुसार पेस गर्नु भन्ने पुनरावेदन अदालत पाटन वाणिज्य इजलासको मिति २०७०।५।१० को आदेश ।

यसमा पुनरावेदक विकास केडिया र भारतीय कम्पनी विजार्ड फ्रेग्नेन्स उद्योग प्रा।लि। बिच मिति २०६७।११।३ मा भएको सम्झौतामा ूक्जगमज एगिकू “च्यगलबपू र एगलअजmगपजष् त्चबमभ mबचप विकास केडियाको नाममा नेपालमा दर्ता गराउने विषय उल्लेख भएको र विकास केडियाले आफ्नो नामको विजार्ड फ्रेग्नेन्स उद्योग अनितादेवी कानोडियालाई बिक्री गरिसकेपछि विकास केडिया र अनिता कानोडियाबिच जुन १५, २०११ मा सम्पन्न सम्झौतामा माथि उल्लिखित ट्रेडमार्कको रोयल्टी अनिता कानोडियाले विकास केडियालाई बुझाउने बेहोरासमेत उल्लेख भएको देखियो । विकास केडियाले उक्त ट्रेडमार्कहरू दर्ता गराउनका लागि उद्योग विभागमा निवेदन दर्ता गराएको र सो निवेदनमा कारबाही चल्दाचल्दैको अवस्थामा उक्त ट्रेडमार्कहरू अनिता कानोडियाको उद्योगले प्रयोग गर्न पाउने गरी ट्रेडमार्क दर्ता गरेको देखिँदा उद्योग विभागको निर्णय समग्र प्रमाणको मूल्याङ्कन तथा पेटेन्ट, डिजायन र ट्रेडमार्क ऐन,

२०२२ मा अन्तर्निहित ट्रेडमार्कसम्बन्धी सिद्धान्त र उक्त ऐनको कानूनी व्यवस्थासमेतका आधारमा फरक पर्न सक्ने देखिँदा आ॰बं॰ २०२ नं॰ तथा पुनरावेदन अदालत नियमावली, २०४८ को नियम ४७ बमोजिम छलफलका लागि प्रत्यर्थी झिकाई आएपछि वा सो अवधि व्यतित भएपछि नियमानुसार पेस गर्नु भन्ने पुनरावेदन अदालतको मिति २०७०।१०।२२ को आदेश।

कानूनले निर्धारित गरेको प्रक्रिया र कार्यविधि अवलम्बन गरी दाबी विरोधको सूचनासमेत प्रकाशित गरी कानूनबमोजिम विपक्षी विजार्ड फ्रेग्नेन्स उद्योग, कपिलवस्तुका नाममा ट्रेडमार्क दर्ता गर्ने र सो उद्योगले नै उक्त विवादित ट्रेडमार्कहरू प्रयोग गर्न पाउने भनी उद्योगको नाउँमा प्रमाणपत्र जारी गर्ने गरी उद्योग विभागले निर्णय गरेको देखिँदा त्यस्तो निर्णय गर्दा पुनरावेदकलाई कानूनबमोजिम दाबी विरोध तथा सुनुवाइको मौका दिएकै अवस्था देखियो। यसका अतिरिक्त यी पुनरावेदकलाई विवादित ट्रेडमार्क सम्झौता गरी प्रयोग गर्न र दर्ता गर्न सहमति दिने भनिएको भारतीय उद्योगको तर्फबाट यस अदालतमा पुनरावेदन पर्न नआएको र पुनरावेदक विकास केडियाले मौकामा ट्रेडमार्क दर्ता गर्न दिएको आवेदन फारामको ठेगाना र आवेदकको नाम संशोधन गरी पाउन उद्योग विभागमा गरेको उजुरी दाबीसमेत माथिल्ला प्रकरणहरूमा विवेचित तथ्य, प्रमाण र कानूनसमेतका आधारमा कानूनसम्मत नदेखिएको भनी पुनरावेदकको उक्त उजुरी दाबी पुग्न नसक्ने ठहर गरी उद्योग विभागका महानिर्देशकबाट मिति २०७०।३।१३ मा भएको निर्णयमा पुनरावेदकको पुनरावेदन जिकिरबमोजिम निजलाई उचित सुनुवाइको मौका नदिएको तथा प्रचलित नेपाल कानूनविपरीत निर्णय भए गरेको भन्नेलगायतका कुनै पनि कानूनी र कार्यविधिगत त्रुटि रहेको भएको अवस्था विद्यमान नदेखिँदा उद्योग विभागका महानिर्देशकबाट पुनरावेदकको उजुरी दाबी पुग्न नसक्ने ठहर गरी मिति २०७०।३।१३ मा भएको निर्णय मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ भन्ने पुनरावेदन अदालत वाणिज्य इजलास पाटनको मिति २०७१।३।२२ को फैसला।

पुनरावेदन अदालत वाणिज्य इजलास पाटनबाट सुरू निर्णय सदर गर्ने गरी भएको फैसलामा मलाई चित्त बुझेको छैन। ट्रेडमार्क भनेको बौद्धिक सम्पत्ति हो। यो सम्पत्ति जसले सिर्जना गर्छ उसले कानूनबमोजिमको हक प्राप्त गर्दछ। शुद्ध प्लस, रौनक, पञ्चमुखी नामक ट्रेडमार्क विजार्ड फ्रेग्नेन्स भारतको ऋचभबतष्यल हो, सोमा निजको प्रथम हक छ। निजले भारतमा दर्ता गरी हक प्राप्त गरेको छ। ट्रेडमार्क ब्ककष्नल, ष्अिभलकष्लन हुन सक्ने कानूनी व्यवस्था पेटेन्ट डिजायन तथा ट्रेडमार्क ऐन, २०२२ को दफा २१९घ० मा गरिएको छ। सोहीबमोजिम भारतीय कम्पनीले नेपालमा आफ्नो ट्रेडमार्क दर्ता गर्न निवेदन गरेको र भारतीय कम्पनी र म निवेदकबिच उक्त ट्रेडमार्कहरू मेरो नेपालमा रहेको कम्पनी विजार्ड फ्रेग्नेन्स कपिलवस्तुको नाममा दर्ता गर्ने सहमति भएको र सो सहमतिबमोजिम भारतीय कम्पनी दर्ता प्रक्रियाबाट अलग हुने गरी मिति २०६७।११।२५ मा उद्योग विभागमा निवेदन दर्ता गरेको छ।

मैले ट्रेडमार्क दर्ता प्रक्रिया प्रारम्भ गरेपश्चात् मेरो नाममा प्राइभेट फर्म रजिस्ट्रेसन ऐन, २०१४ बमोजिम दर्ता भएको फर्मको त्बलनष्दभि ब्ककभत विपक्षीलाई बिक्री गरेको छु। यसरी विपक्षीलाई सरसामान बिक्री गर्दा सरसामानको लिष्ट बनाई जम्मा रू।१,१९,८७,९०६।२९ मा बिक्री गरेको छु। सोबमोजिम सरसामान बिक्री गर्दा घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालयको मिति २०६८।३।५ र मिति २०७०।१।२६ को पत्रले ट्रेडमार्क बिक्री नभएको भनी घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालयले स्पष्ट उल्लेख गर्दागर्दै सोका सम्बन्धमा कुनै कुरा उल्लेख नगरी सो पत्रलाई प्रमाणमा नै नलिई फैसला भएको अवस्था छ।

निवेदक र भारतीय कम्पनी विजार्ड फ्रेग्नेन्सबिच मिति १५ फेब्रुअरी २०११ मा सम्झौता भएको त्यसरी नै निवेदक र विपक्षी अनितादेवी कनौडियाका बिचमा मिति १५ जुन २०११ मा सम्झौता भएको उक्त सम्झौताको प्रकरण नं॰ २ मा त्जभ ष्अिभलकभच कर्जाबि ष्mmभमष्बतभथि अयmउभितभ तजभ चभनष्कतचबतष्यल उचयअभकक या तजभ तचबमझबचप बक चभत्रगष्चभम दथ तजभ उबतभलत मभकष्नल बलम तचबमझबचप ब्अत या ल्भउब िबलम ष्mmभमष्बतभथि बातभच कगअज चभनष्कतचबतष्यल तजष्क बनचभझभलत कर्जाबि दभ चभनष्कतभचभम धष्तज म्भउबचतmभलत या ष्लमगकतचथ या ल्भउब ितजबत दयतज तजभ उबचतष्भक कर्जाबि मय बि अयलअभचलभम कर्जाबि mबपभ वयष्लत भायचत ायच भिनब िउगचउयकभ बलम कष्नल बलम भहभअगतभ बि उबउभचक बलम मयअगmभलतक बक mबथ ायगलम लभअभककबचथ तय ष्mउझिभलत तजभ बनचभझभलत भन्ने उल्लेख भएको छ भने प्रकरण नं॰ ५ त्जभ ष्अिभलकभभ कर्जाबि उबथ तजभ चयथबतिथ

तय तजभ षअिभलकयच च्क ज्ञण् उभच दबन ९च्गउभभक तभल उभच दबन यलथि० यल त्रगबचतभचथि दबकष्क।
त्जभ बmयगलत या चयथबतिथ अबल दभ अजबलनभम गउयल mगतगब िअयलकभलत या दयतज उबचतष्भक
मगचष्लन तजभ उभचष्यम या तजभ बनचभझभलत भन्ने उल्लेख भएकोले प्रस्तुत करार गर्ने हक म निवेदकलाई
भारतीय कम्पनीको तर्फबाट प्राप्त भएको र उद्योग विभागमा निवेदन पेस गरी सकेको अवस्थामा मेरो नाममा दर्ता गर्ने र
सो प्रयोग गरेबापत विपक्षीले मलाई रोयल्टीसमेत तिर्ने सहमति भएको र सोबमोजिम विपक्षीले मलाई रकमसमेत तिरी
करार कार्यान्वयनको चरणमा पुगेको अवस्था छ। यसरी भएको करार करार ऐन, २०५६ को दफा १२ बमोजिम
वैधानिक हुनेमा सोतर्फ विचारै नगरी अयलतष्लनभलत अयलतचबअतगब िचष्नजत भनी परिभाषा गरी सोलाई पूर्ण
हकाधिकार सिर्जना भएको भन्ने मिल्दैन भनी तर्क गरी फैसला भएको छ।

विधिशास्त्रीय मान्यताअनुसार र आजसम्मको नेपालमा र विश्वमा समेत विकास भएको बौद्धिक सम्पत्तिसम्बन्धी विधिशास्त्रअनुसार बौद्धिक सम्पत्तिलाई अभौतिक सम्पत्तिको रूपमा मान्यता प्रदान गरी आएकोमा पुनरावेदन अदालत पाटनको फैसलाले ट्रेडमार्क जस्तो बौद्धिक सम्पत्तिलाई मूर्त सम्पत्तिको रूपमा व्याख्या गर्दै "यसमा, ट्रेडमार्क त्बलनष्दभि वस्तुभित्रै पर्ने हुँदा ट्रेडमार्कलाई अमूर्त ९क्ष्लतबलनष्दभि० वस्तु हो भन्ने पुनरावेदकको पुनरावेदन जिकिर तथा निजतर्फका कानून व्यवसायीहरूको बहस जिकिरले सार्थकता पाउने देखिएन् भन्ने निष्कर्ष निकालेको छ। जुन बौद्धिक सम्पत्तिसम्बन्धी विधिशास्त्रको ठाडो चुनौती हो। साथै ऐनको दफा १८९ख० मा उल्लेख भएको व्यवस्था भनेको दर्ता नभएको ट्रेडमार्कलाई रजिस्टर्ड ट्रेडमार्कको रूपमा प्रयोग गर्न नपाउने भन्नेसम्म उल्लेख भएको हो। दर्ताको प्रक्रिया सुरू भइसकेको बचिभबमथ ाष्लिन तचबमभ mबचप को हकमा यो लागू हुन सक्दैन। दर्ताको लागि फाइलिङ भएको दर्तासम्म बाँकी रहेको अवस्था हो। जहाँसम्म २१९ख० को सवाल छ उक्त सम्बन्धमा विदेशीले नेपालमा आएर दर्ता प्रक्रिया अगाडि बढाई मलाई दर्ता अनुमति स्वीकृति दिई आफू दर्ता प्रक्रियाबाट अलग भएपश्चात् ऐनको दफा २१ आकर्षित नहुने प्रस्ट छ। पुनरावेदन अदालत पाटनले पेटेन्ट डिजायन तथा ट्रेडमार्क ऐनको दफा १८९ख० र दफा २१९ख० को व्याख्यात्मक गम्भीर त्रुटि गरेको छ। मैले विजार्ड फ्रेग्नेन्स भारत र विपक्षीसँग गरेको सम्झौता करार ऐन, २०५६ को दफा १२ अनुसार वैध करार रहेको प्रस्ट छ।

अतः मैले फर्म बिक्री गर्दा भौतिक सम्पत्ति मात्र बिक्री गरेकोमा पुनरावेदन अदालत पाटनले ट्रेडमार्कलाई समेत भौतिक सम्पत्ति हो भनी व्याख्या गरेको घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालयले ट्रेडमार्क बिक्री गरेको होइन भनी उल्लेख गरेको तथ्यलाई बेवास्ता गरेको भारतीय कम्पनीले मलाई ट्रेडमार्क दर्ताको लागि आफ्नो दाबी छोडी दर्ता प्रक्रियाबाट अलग भएको तथ्यका सम्बन्धमा कुनै विवेचना नै नगरेको, विपक्षी र मबिच भएको सम्झौताको गलत अर्थ गरी उद्योग विभागबाट मलाई हराउने गरी गरेको फैसला उल्टी गरी फैसला गर्नुपर्नेमा उद्योग विभागको फैसला सदर गरेको पुनरावेदन अदालत पाटनको फैसला पेटेन्ट डिजायन तथा ट्रेडमार्क ऐन, २०२२ को दफा १६९१०, १६९२०, १७९१०, १७९२०, २१९घ०, प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा ३, ६९ग०, १४, १९, २९, करार ऐन, २०५६ को दफा ३, ४, ५, ६, ७ तथा दफा १२ र सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित सिद्धान्तसमेतको त्रुटि रहेकोले न्याय प्रशासन ऐन, २०४८ को दफा १२९१० ९क०९ख० समेतका आधारमा मुद्दा दोहोऱ्याई हेरिपाउँ भन्ने निवेदक विकास केडियाको यस अदालतमा परेको निवेदनपत्र।

यसमा निवेदकले विवादित ट्रेडमार्क आफ्नो नाउँमा दर्ता गरिपाउँ भनी प्रत्यर्थीभन्दा अगाडि नै निवेदन दिएको र निवेदकले सामानसम्म बिक्री गरेको भन्ने देखिएको छ। यी निवेदकको नाममा उक्त ट्रेडमार्क दर्ता गर्न मिति २०६७।११। २५ मा ट्रेडमार्कका आधिकारिक प्रतिनिधिले पत्र लेखी उद्योग विभागमा पठाएको देखिएको र उक्त ट्रेडमार्कसम्बन्धी सम्पत्ति त्बलनष्दभि र ल्यल त्बलनष्दभि भन्ने विषयमा व्याख्याको अवस्थासमेत रहेको देखिँदा पुनरावेदन अदालत पाटनको मिति २०७१।३।२२ को फैसला पेटेन्ट, डिजायन तथा ट्रेडमार्क ऐन, २०२२ को दफा १६९१०९२०, १७९१०९२०, २१९घ०, प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा ३, ६९ग०, १४, १९, २९, करार ऐन, २०५६ को दफा ३, ४, ५, ६ र ७ अनुसार न्याय प्रशासन ऐन, २०४८ को दफा १२९१० ९क०९ख० को अवस्था विद्यमान देखिँदा मुद्दा दोहोऱ्याई हेर्ने निस्सा प्रदान गरी दिइएको छ। साथै अन्तरकालीन आदेशको विषयमा छलफलको लागि मिति २०७१।५।३१ को तारेख तोकी विपक्षीहरूलाई जानकारी गराई पेस गर्नु भन्ने यस अदालतको मिति २०७१।५।२० को आदेश।

यसमा प्रस्तुत मुद्दाको निर्णय हुने अवस्थामा पुनरावेदक एवं प्रत्यर्थीसमेतका जिकिरहरू विचार गरी निष्कर्षमा पुग्नुपर्ने हुनाले तत्काल नै निवेदन जिकिरबमोजिम अन्तरकालीन आदेश जारी गरिरहन परेन भन्ने यस अदालतको मिति २०७१।५।३१ मा भएको आदेश।

विपक्षी अनितादेवीले ट्रेडमार्कको दर्ताको लागि निवेदन नै नदिएको अवस्थामा विकास केडियाले ट्रेडमार्क दर्ता गरिपाउँ भनी दिएको निवेदन नै संशोधन गरी स्वामित्व परिवर्तन गरी निजको ठाउँमा अनितादेवी कानोडिया, कृष्णनगर कपिलवस्तुको नाम कायम गराई औद्योगिक सम्पत्ति बुलेटिनमा ध्ष्शबचम ँचबनचबलअभक ग्मजथयन भएको ध्ष्शबचम ँचबनलबलअभ, ग्मजथयन कायम गराई पाउनसम्म बेहोरा उल्लेख गरी महानिर्देशक उद्योग विभाग औद्योगिक सम्पत्ति शाखा काठमाडौंमा निवेदन दिएको र सोही आधारमा उद्योग विभागबाट विपक्षी ध्ष्शबचम ँचबनलबलअभ, ग्मजथयन, द्यबजबमगचनगलव ख्म्रू, ध्बचम ल्य, ठ, प्बउष्खिबकतग, ल्भउब ि९प्रो। अनितादेवी कानोडिया० को नाममा ट्रेडमार्क दर्ता गरेको पाइयो। सो सम्बन्धमा दाबी विरोध यति दिनभित्र उजुरी दिनुपर्ने कानूनी व्यवस्थासमेत नभएको र विपक्षी प्रतिवादीले ट्रेडमार्कको लागि रीतपूर्वकको ढाँचामा निवेदन नै नदिएको अवस्थामा निवेदनमा नाम ठेगाना संशोधन गर्ने गरी निर्णय भई प्रमाणपत्रसमेत जारी भएको नमिलेकोले उद्योग विभागबाट मिति २०७०।३।१३ मा भएको निर्णय र सो निर्णयलाई सदर गरेको पुनरावेदन अदालत वाणिज्य इजलासको मिति २०७१।३।२२ को फैसला कानूनसम्मत देखिएन। अतः पुनरावेदक विकास केडियाले मौकामा ट्रेडमार्क दर्ता गर्न दिएको आवेदन फारामको ठेगाना र आवेदकको नाम संशोधन गरिपाउन उद्योग विभागमा गरेको उजुरी दाबीसमेत कानूनसम्मत नदेखिएको भनी पुनरावेदकको उक्त उजुरी दाबी पुग्न नसक्ने ठहर गरी उद्योग विभागका महानिर्देशकबाट मिति २०७०।३।१३ मा भएको निर्णय पुनरावेदन अदालत पाटन, वाणिज्य इजलासबाट सदर गरेको मिति २०७१।३।२२ को फैसला मिलेको नदेखिँदा उल्टी हुने भई पुनरावेदकको जिकिर र सुरू निवेदन गरेको निवेदकको निवेदन मागबमोजिम निजले ट्रेडमार्क दर्ताको लागि आवेदन दिएबमोजिम ध्ष्शबचम ँचबनलबलअभ, ग्मजथयन, द्यबजबमगचनगलव ख्म्रू, ध्बचम ल्य, ठ, प्बउष्खिबकतग, ल्भउब ि९प्रो। अनितादेवी कानोडिया० को नाममा ट्रेडमार्क वर्ग ३१ अन्तर्गतको क्गमज उगिक ९बलम यिनय०, च्यगलबप र वर्ग ३४ मा क्जगमज एगिक र गुट्खा एगलअजmगपजष् ट्रेडमार्क दर्ता गरिपाउँ भनी उद्योग विभागमा दर्ता गरी मिति २०६८।८।१४ मा जारी गरिएको प्रमाणपत्र सो हदसम्म बदर भई सोको सट्टा पुनरावेदक विकास केडियाको पुनरावेदन मागबमोजिम निजले मौकामा ट्रेडमार्क दर्ता गर्न दिएको आवेदन फारामको ठेगाना र आवेदकको नाम संशोधन भई कायम हुने ठहर्छ भन्ने यस अदालत संयुक्त इजलासबाट मिति २०७३।११।३० मा भएको फैसला।

घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय कपिलवस्तुको मिति २०६८।०३।०३ को निर्णयबमोजिम ध्ष्शबचम ँचबनलबलअभ, ग्मजथयन म निवेदक अनितादेवी कानोडियाको नाममा नामसारी भएको, यसरी सम्पूर्ण फर्म नै नामसारी भई मेरो नाममा आइसकेको अवस्थामा केवल ब्ककभत त्वबलकाभच मात्रै नामसारी भएको नभई ऋयmउबलथ तचबलकाभच भएको हुँदा उक्त फर्मको अभिन्न अंगको रूपमा रहेका क्ष्लतबलनष्दभि ब्ककभतक हरू जस्तै न्ययमधर्ष्ि लगायतसँग जोडिएका हकहरू हस्तान्तरण नभएको भनी अर्थ गर्न मिल्दैन। यस्तो अवस्थामा ट्रेडमार्कहरू अझैपनि साबिक प्रोपाइटर र व्यक्तिको नाममा कायम छ भनी अर्थ गरी यस अदालतबाट भएको फैसला यसपूर्व यस अदालतबाट ९ने।का।प। २०६८ नि।नं। ८६८६ पृ। १५४५० मा प्रतिपादित सिद्धान्तसमेतको प्रतिकूल छ। त्यसैगरी १५ जुन २०११ मा भएको भनिएको करार बदर हुने करार हो। हक नै नरहेको वस्तुको हक छाडिदिने भनी हक हस्तान्तरण हुन सक्दैन। विपक्षी विकास केडियाको उल्लिखित ट्रेडमार्कहरूमा कुनै पनि समयमा हकको सृष्टि भएको छैन। हक नै नरहेको वस्तुमा संयोजिक करारको माध्यमद्वारा हक हस्तान्तरण हुन सक्दैन। उत्पादन गर्ने उद्योगले अनुमति प्राप्त गरेपछि मात्र ट्रेडमार्कको सम्बन्धमा आवश्यक प्रक्रिया प्रारम्भ हुने भएको हुँदा विपक्षी विकास केडिया न त उद्योग हुन्, न त यिनले सूर्तिजन्य पदार्थ आफैँ उत्पादन गर्न सक्दछन्, न त यिनले व्यक्तिगत नाममा स्वीकृति प्राप्त गर्न सक्दछन्। तसर्थ प्राकृतिक व्यक्तिको नाममा ट्रेडमार्क दर्ता हुने गरी यस अदालतबाट भएको फैसला प्रतिपादित नजिर एवं कानूनी सिद्धान्त प्रतिकूल हुँदा न्याय प्रशासन ऐन, २०७३ को दफा ११ को उपदफा ९२० को खण्ड ९ख० का आधारमा पुनरावलोकन गरी यस अदालतबाट मिति २०७३।११।३० को फैसला बदर गरी उद्योग विभागबाट मिति

२०७०।०३।१३ मा भएको निर्णय र सो निर्णयलाई सदर गरी भएको तत्कालीन पुनरावेदन अदालत पाटनको मिति २०७१।०३।२२ को फैसला सदर गरिपाउँ भन्ने बेहोराको सुलेखा कानोडियाको निवेदन जिकिर।

यसमा मिति २०६८।३।३ को निर्णयबमोजिम ध्ष्शबचम ँचबनचबलअभक उद्योग निवेदिका अनितादेवी कानोडियाको नाममा नामसारी भई सञ्चालन गरेकोमा विवाद नरहेको, निवेदिका र विपक्षीबिच मिति २०६८।३।१ मा भएको सम्झौतामा ट्रेडमार्क बिक्री नभएको भन्ने देखिएको छैन। विवादमा आएको ट्रेडमार्क विपक्षी विकास केडियाको नाउँमा दर्ता भएको अवस्थासमेत नदेखिएको र उद्योग विभागबाट विवादमा आएको ट्रेडमार्क निवेदिकाको नाउँमा दर्ता हुने गरी मिति २०६८।८।१३ मा निर्णय भएको र सो निर्णय सम्बन्धमा औद्योगिकसम्बन्धी बुलेटिनमा सूचना प्रकाशित भएको मितिले म्यादभित्र विपक्षीले उजुर गरेको नदेखिएको, विपक्षीको नाममा दर्ता नै नभएको ट्रेडमार्क सम्बन्धमा गरेको करारको कानूनी मान्यतासमेत विचारणीय भएकोसमेतका आधारमा पुनरावेदन अदालत पाटनबाट विपक्षीको दाबी नपुग्ने ठहर गरेको उद्योग विभागको मिति २०७०।०३।१३ को निर्णय सदर गरेको फैसला उल्टी गरी निवेदिकाको नाउँमा भएको ट्रेडमार्क बदर गर्ने गरेको यस अदालत संयुक्त इजलासको मिति २०७३।११।३० को फैसला मदनप्रसाद लम्साल विरूद्ध रेप्सोना पब्लिकेसन प्रा।लि। भएको उत्प्रेषण मुद्दा ९ने।का।प। २०६८ अंक ९ नि।नं। ८६०६ पृ। १५४५०, सुमी डिष्टिलरी प्रा।लि। विरूद्ध म्ष्बनभय द्यचयलमक क्यख् ९ने।का।प।२०६८ अंक ३ नि।नं। ८५७७ पृ। ४४८०, अच्युतप्रसाद खरेल विरूद्ध मन्त्रिषरिषद्को कार्यालयसमेत ९ने।का।प। २०६४ अंक ४ नि।नं। ७८४२ पृ। ५३३० मा प्रतिपादित कानूनी सिद्धान्त प्रतिकूल देखिँदा न्याय प्रशासन ऐन, २०७३ को दफा ११९२० को खण्ड ९ख० बमोजिम पुनरावलोकनको अनुमति प्रदान गरिदिएको छ भन्ने यस अदालतको पूर्ण इजलासको मिति २०७४।०२।१२ को आदेश।

यसमा यस अदालतको मिति २०७३।१२।३० को फैसला र सोको आधारमा उद्योग विभागबाट मिति २०७४।०१।१५ मा भएको निर्णय र सो सम्बन्धमा प्रेषित गरिएको मिति २०७४।०१।१७ को पत्र पुनरावलोकन पत्रको अन्तिम टुंगो नलागेसम्म कार्यान्वयन नगर्नु नगराउनु, यथास्थितिमा राख्नु भनी सर्वोच्च अदालत नियमावली, २०४९ को नियम ५२ बमोजिम विपक्षीहरूका नाउँमा अन्तरिम आदेश जारी गरी कम्पनीको निर्विवाद सम्पत्तिको रूपमा रहेको ट्रेडमार्कहरू र समग्र ब्राण्डको संरक्षण राखी पाउँ भन्ने निवेदनपत्र।

यसमा कुनै फैसलाको अन्तिमतापछि त्यसको कार्यान्वयन हुनेमा विवाद देखिँदैन। विपक्षी विकास केडियाले मौकामा ट्रेडमार्क दर्ता गर्न दिएको आवेदन फारामको ठेगाना र आवेदकको नाम संशोधन भई कायम हुने ठहरी यस अदालतको संयुक्त इजलासबाट मिति २०७३।११।३० मा फैसला भएकोमा सो फैसलाउपर नै यी निवेदकको यस अदालतमा पुनरावलोकनको निवेदन परी मिति २०७४।०२।१२ मा पुनरावलोकनको अनुमति प्रदान भएको देखिँदा उक्त मिति २०७३।११।३० को फैसलालाई अन्तिम मान्न मिलेन। तसर्थ मिति २०७३।११।३० को फैसलाको आधारमा उद्योग विभागबाट मिति २०७४।०१।१५ मा भएको निर्णय र सो सम्बन्धमा प्रेषित गरिएको मिति २०७४।०१।१७ को पत्र मिति २०७४।०३।१५ सम्मको लागि कार्यान्वयन नगर्नु नगराउनु भनी विपक्षीहरूको नाममा सर्वोच्च अदालत नियमावली, २०४९ को नियम ५२ बमोजिम अन्तरकालीन आदेश जारी गरिदिएको छ। मिति २०७४।०३।१५ गते छलफलको लागि विपक्षीलाई सूचना दिई नियमानुसार पेस गर्नु भन्ने यस अदालतको पूर्ण इजलासको मिति २०७४।०३।०१ को आदेश।

यसमा मिति २०७४।३।१ को अन्तरकालीन आदेशलाई कायम राखी प्रस्तुत मुद्दा पूर्ण सुनुवाइका लागि पेस गर्नु भन्ने यस अदालतको मिति २०७४।८।७ को आदेश।

ठहर खण्ड

नियमबमोजिम दैनिक पेसी सूचीमा चढी निर्णयार्थ यस इजलाससमक्ष पेस हुन आएको प्रस्तुत मुद्दामा पुनरावलोकनकर्ता विजार्ड फ्रेग्नेन्सको तर्फबाट उपस्थित हुनु भएका विद्वान् वरिष्ठ अधिवक्ताहरू श्री कृष्णप्रसाद भण्डारी, श्री शम्भु थापा, श्री तुलसी भट्ट, श्री राघवलाल वैद्य, श्री मोहम्मद शेष अव्वास तथा विद्वान् अधिवक्ताहरू श्री टीकाराम भट्टराई, श्री राजेश्वर श्रेष्ठ र श्री नविनकुमार वर्माले ध्ष्शबचम ँचबनचबलअभक घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय कपिलवस्तुको मिति २०६८।३।३ को निर्णयबमोजिम अनितादेवी कानोडियाको नाममा नामसारी भएको हो। सो उद्योग खरिद गर्दा

उद्योगको ब्ककभत त्वबलकाभच मात्र भएको नभई फर्म र सो फर्मले प्राप्त गर्ने सम्पूर्ण अधिकारसमेत त्वबलकाभच भएको अवस्था छ । जुन फर्मको लागि ट्रेडमार्क दर्ता गरिपाउँ भनी विपक्षी विकास केडियाले निवेदन दिएका थिए, सोही कम्पनी नै अनितादेवी कानोडियालाई बिक्री गरेपछि उक्त कम्पनीको अभिन्न अंगको रूपमा रहेको ट्रेडमार्कसमेत स्वतः हस्तान्तरण भएको मान्नुपर्छ । त्यसैगरी भारतीय कम्पनी ध्क्श्ब्च्म् ँच्ब्न्च्ब्ल्ऋभ्क् र विकास केडियाबिच भएको भनिएको २०११ फ्रेब्रुअरी १५ को करार सम्झौताको कानूनी हैसियत छैन । विदेशी कम्पनीले नेपालमा ट्रेडमार्क दर्ता गरेपश्चात् मात्र सो ट्रेडमार्कउपर कानूनी अधिकारप्राप्त गर्न सक्दछ तर भारतीय कम्पनीले नेपालमा दाबीको ट्रेडमार्क दर्ता गरी सकेको अवस्था छैन । दर्ताको लागि निवेदनसम्म दिएको र आफ्नो नाउँमा दर्ता भई सोउपर कानूनी हक सिर्जना नहुँदै स्वयम्ले दर्ताको लागि दिएको निवेदन फिर्ता लिई दर्ता प्रक्रियाबाट नै बाहिरी सकेको अवस्थामा नेपाल कानूनबमोजिम सो ट्रेडमार्कउपर निजको हकाधिकार सिर्जना हुनसक्ने अवस्था छैन । यसरी आफ्नो हकाधिकार नै नभएको विषयमा गरेको करारलाई संयोगिक करार ९ऋयलतष्लनभलत ऋयलतचबअतगब िच्ष्नजत० भनी अर्थ गर्न मिल्दैन । हकाधिकार नै सिर्जना नभएको विषयमा भएको भनिएको सम्झौताको कानूनी हैसियत शून्य रहन्छ । त्यसैगरी प्रत्यर्थी विकास केडिया र निवेदकबिच सन् जुन १५, २०११ मा रोयल्टी रकम बुझाउने गरी भएको भनिएको सम्झौतापश्चात् उक्त सिंगो कम्पनी र कम्पनीका सम्पूर्ण अधिकार निवेदकले खरिद गरी निजका नै नाउँमा नामसारी भई करार गर्दाको अवस्था र परिस्थितिमा आधारभूत परिवर्तन भएको कारण सो सम्झौताको औचित्यता समाप्त भएको हुँदा त्यस्तो सम्झौताले कानूनी अधिकार र दायित्वको सिर्जना गर्न सक्दैन । ट्रेडमार्क भनेको बौद्धिक सम्पत्ति हो । बौद्धिक सम्पत्तिसम्बन्धी विधिशास्त्रीय दृष्टिकोण तथा प्रचलित कानूनी व्यवस्थासमेतबाट ट्रेडमार्कको प्रयोग गर्न सर्वप्रथम उद्योग स्थापित भई त्यस्तो उद्योगबाट मालसामान उत्पादन भएको हुनुपर्दछ । आफ्नो उद्योग, उत्पादन, व्यापार वा कारोबार बिनाको प्राकृतिक व्यक्तिका नाममा मात्र एक्लो ट्रेडमार्क दर्ता हुन सक्दैन । ट्रेडमार्कसम्बन्धी उक्त मान्यताविपरीत आफ्नो उद्योग, उत्पादन एवम् व्यापारसमेत केही नभएका प्राकृतिक व्यक्तिको नाममा ट्रेडमार्क दर्ता हुने गरी यस अदालतको संयुक्त इजलासबाट भएको फैसला यस अदालतबाट प्रतिपादित पूर्व नजिर एवं कानूनी सिद्धान्त, बौद्धिक सम्पत्तिसम्बन्धी विधिशास्त्रीय दृष्टिकोण तथा प्रचलित कानूनी व्यवस्थासमेतको प्रतिकूल हुँदा बदर गरी विवादित ट्रेडमार्कउपर निवेदकको हक स्थापित गरेको पुनरावेदन अदालत पाटन, वाणिज्य इजलासबाट भएको फैसला सदर हुनुपर्छ भन्नेसमेत बहस प्रस्तुत गरी लिखित बहसनोटसमेत पेस गर्नुभयो ।

प्रस्तुत मुद्दाको सुनुवाइको क्रममा प्रत्यर्थी वादीलाई इजलासबाट पटकपटक बोलाउन लगाउँदासमेत प्रत्यर्थी तथा निजतर्फका विद्वान् कानून व्यवसायीहरूको इजलाससमक्ष उपस्थिति रहेन । निवेदकतर्फका उपस्थित विद्वान् कानून व्यवसायीहरूले गर्नुभएको उल्लिखित बहस एवम् पेस गर्नुभएको लिखित बहसनोट तथा पुनरावलोकनको निवेदनसहितका मिसिल संलग्न सम्पूर्ण कागजातहरू अध्ययन गरी हेर्दा प्रस्तुत मुद्दामा मूलतः निम्न लिखित प्रश्नहरूको निरूपण हुनुपर्ने देखिएको छ स्(

९१० नेपाल स्थित ध्ष्शबचम ँचबनचबलअभक उद्योग के कसरी, को कसबाट खरिद बिक्री, हक हस्तान्तरण तथा नामसारी भई हाल के कसको स्वामित्वमा रहेको छ रु

९२० विधिशास्त्रीय मान्यता एवं प्रचलित कानूनी व्यवस्थासमेतका आधारमा ट्रेडमार्कउपर कस्तो अवस्थामा कानूनी हकको सिर्जना वा कानूनी संरक्षण प्राप्त हुन्छ रु ट्रेडमार्क दर्ता हुन उद्योगको स्थापना हुनुपर्दछ वा पर्दैन रु ट्रेडमार्क केवल प्राकृतिक व्यक्तिका नाउँमा मात्र दर्ता हुन सक्छ वा सक्दैन रु

९३० भारतीय कम्पनी ध्ष्शबचम ँचबनचबलअभक र तत्कालीन नेपाल स्थित ध्ष्शबचम ँचबनचबलअभक का प्रो। विकास केडियाबिच भएको भनिएको १५ फ्रेब्रुअरी, २०११ को ट्रेडमार्कसम्बन्धी सम्झौता र प्रत्यर्थी विकास केडिया र निवेदक अनितादेवी कानोडियाबिच १५ जुन, २०११ मा भएको भनिएको ट्रेडमार्कसम्बन्धी सम्झौताले कानूनी अधिकार एवम् दायित्वको सिर्जना गर्न सक्छ वा सक्दैन रु

९४० विवादित फर्मको भौतिक सम्पत्ति ९त्बलनष्दभि ब्ककभत० मात्र निवेदकलाई बिक्री गरिएको हो वा फर्मको सम्पूर्ण हक हस्तान्तरण भएको हो रु विवादित ट्रेडमार्कउपर कसको हकाधिकार कायम रहेको छ रु

९५० यस अदालतबाट मिति २०७३।११।३० गते भएको भएको फैसला मिलेको छ वा छैन र निवेदकको दाबी पुग्ने हो वा होइन रु

उल्लिखित प्रश्नको निरूपण हुनुपूर्व प्रस्तुत मुद्दाको तथ्यगत अवस्थाको संक्षेपमा उल्लेखन हुन सान्दर्भिक हुन्छ। प्रस्तुत मुद्दाको तथ्यगत अवस्था हेर्दा विजार्ड फ्रेग्नेन्स भारतले विजार्ड फ्रेग्नेन्स उद्योग कपिलवस्तु ९प्रो। विकास केडिया० लाई शुद्ध प्लस, रौनक र पञ्चमुखी नाम गरेको ट्रेडमार्क प्रयोग गर्न मन्जुरी दिई उद्योग विभागमा पत्र पठाएपश्चात् विजार्ड फ्रेग्नेन्स उद्योग कपिलवस्तुले सो उद्योगको नाममा उक्त ट्रेडमार्कहरू दर्ता गरी पाउन उद्योग विभागमा आवेदन गरेको देखिन्छ। सो ट्रेडमार्क दर्तासम्बन्धी विषय विचाराधीन रहेको अवस्थामा निज विकास केडियाले उक्त उद्योग अनितादेवी कानोडियालाई बिक्री गरेपश्चात् निज अनितादेवी कानोडियाले विजार्ड फ्रेग्नेन्स उद्योग आफूले खरिद गरेको हुँदा उक्त ट्रेडमार्कहरू विजार्ड फ्रेग्नेन्सका नाममा दर्ता गरी पाउन निवेदन दिएको देखिन्छ। सो निवेदनबमोजिम उद्योग विभागबाट उल्लिखित ट्रेडमार्कहरू विजार्ड फ्रेग्नेन्स बहादुरगञ्ज कपिलवस्तु प्रो। अनितादेवी कानोडियाको नाममा दर्ता भई प्रमाणपत्र जारी गरिएको देखिन्छ। उक्त ट्रेडमार्कहरू अनितादेवी कानोडिया प्रोप्राइटर भएको उक्त उद्योगको नाममा दर्ता भएपश्चात् उद्योगका साबिक प्रो। विकास केडियाले आफूले विजार्ड उद्योगको मेसिनरी, कच्चा पदार्थ तयारी सामानलगायतका मूर्त सम्पत्ति बिक्री गरेको भए पनि त्यसको ट्रेडमार्क हस्तान्तरण नगरेको, सो ट्रेडमार्क प्रयोग गर्न करारसम्म भएकोले उक्त ट्रेडमार्क सम्बन्धमा पहिले आवेदन गर्दाको ठेगाना परिवर्तन भएकाले ट्रेडमार्कउपर विकास केडिया नाम कायम गरी ठेगानासमेत परिवर्तन गरिपाउँ भनी उद्योग विभागमा निवेदन दिएको देखिन्छ।

यसै ट्रेडमार्कको सम्बन्धमा उक्त ट्रेडमार्कहरू भारतको विजार्ड फ्रेग्नेन्सको नाममा रहेको ट्रेडमार्क भएकोले सो ट्रेडमार्क विजार्ड फ्रेग्नेन्स भारत र विजार्ड फ्रेग्नेन्स उद्योग कपिलवस्तु ९प्रो। विकास केडिया० बिच भएको सहमतिबमोजिम ७२ महिनाको लागि प्रयोग गर्न विकास केडियालाई दिएको, निजले ती ट्रेडमार्कहरू बिक्री वितरण गर्न नपाउने हुँदा अन्यका नाउँमा दर्ता गर्न रोकी पाउँ भनी विजार्ड फ्रेग्नेन्स भारतका तर्फबाट उद्योग विभागमा उजुरी परेको देखिन्छ।

उल्लिखित उजुरीहरूका सम्बन्धमा उद्योग विभागका महानिर्देशकबाट निर्णय हुँदा पेटेन्ट, डिजायन र ट्रेडमार्क ऐन, २०२२ बमोजिम कुनै फर्म, कम्पनी वा व्यक्तिले ट्रेडमार्क दर्ताका लागि आवेदन गर्न सक्ने र जसले ट्रेडमार्क दर्ताका लागि आवेदन गरेको छ उसैका नाममा ट्रेडमार्क दर्ता गरी प्रमाणपत्र जारी गरिने हुँदा विजार्ड फ्रेग्नेन्स उद्योग कपिलवस्तुले ट्रेडमार्क दर्ताको लागि आवेदन गरेको सोही उद्योगका नाममा विभागबाट ट्रेडमार्कहरू कानूनी प्रक्रिया पूरा गरी दर्ता गरिएकाले निवेदक विकास केडियाको दाबी नपुग्ने र विजार्ड फ्रेग्नेन्स भारतले ऐनको प्रक्रिया पूरा गरी ट्रेडमार्क दर्ता नगरेको, ऐनको दफा २१९ख० मा विदेशमा दर्ता भएको ट्रेडमार्क सम्बन्धित व्यक्तिले नेपालमा दर्ता नगराई त्यस्तो ट्रेडमार्कमा निजको नेपालमा हक कायम नहुने व्यवस्था रहेकाले विजार्ड फ्रेग्नेन्स भारतको पनि उजुरी दाबी पुग्न नसक्ने ठहराई निर्णय भएको देखिन्छ।

उद्योग विभागको महानिर्देशकको निर्णयउपर विकास केडियाले पुनरावेदन अदालत पाटनमा पुनरावेदन गरेकोमा सो अदालतबाट सुरू निर्णय सदर हुने ठहराई फैसला भएको देखिन्छ। पुनरावेदन अदालत पाटनको फैसलाउपर निज विकास केडियाले यस अदालतमा मुद्दा दोहोऱ्याई हेरिपाउँ भनी निवेदन दायर गरी यस अदालतबाट मुद्दा दोहोऱ्याई हेरी पाउने निस्सा प्रदान भई यस अदालतको संयुक्त इजलासबाट सुरू निर्णय सदर गरेको पुनरावेदन अदालत पाटनको फैसला उल्टी गरी विजार्ड फ्रेग्नेन्स उद्योग ९प्रो। अनितादेवी कानोडिया० को नाममा दर्ता रहेको उक्त ट्रेडमार्क बदर भई विकास केडियाको मागदाबी पुग्ने ठहरी फैसला भएको देखिन्छ। सो फैसलाउपर प्रतिवादी विजार्ड फ्रेग्नेन्सको तर्फबाट मुद्दा पुनरावलोकन गरी हेरिपाउँ भन्ने निवेदन परी यस अदालतबाट पुनरावलोकनको निस्सा प्रदान भई निर्णयार्थ यस इजलाससमक्ष पेस भएको रहेछ।

प्रतिवादी विजार्ड फ्रेग्नेन्सको तर्फबाट दायर भएको पुनरावलोकनको निवेदनमा मुख्य रूपमा विकास केडियाको नाममा रहेको उक्त उद्योग नै अनितादेवीलाई बिक्री नामसारी भएपछि सो उद्योगको नामबाट गरिएको आवेदनबाट सिर्जना हुने हक पनि उद्योगकै भएको, फर्म नै नामसारी बिक्री भएपछि फर्मको ट्रेडमार्क साबिक प्रोप्राइटरकै नाममा रहिरहन नसक्ने,

साबिक प्रोप्राइटरले ट्रेडमार्क आवेदन माग गरेको तर ट्रेडमार्कउपर निर्विवाद हक स्थापित भई नसकेको अवस्थामा फर्म खरिद गर्ने प्रो। अनितादेवी रहेको विजार्ड फ्रेग्नेन्सको उक्त ट्रेडमार्कउपर हक स्थापित हुने हुँदा यस अदालतको संयुक्त इजलासको फैसला नमिलेको भन्ने जिकिर लिएको पाइन्छ।

२। उपर्युक्तानुसारको तथ्य रहेको प्रस्तुत मुद्दामा निर्णय निरूपणको लागि तय भएको पहिलो प्रश्न अर्थात् नेपालमा रहेको ध्ष्शबचम ँचबनचबलअभक उद्योग खरिद बिक्री हस्तान्तरण तथा नामसारी भई सो उद्योग हाल कसको स्वामित्वमा रहेको भन्ने सम्बन्धमा विचार गर्दा, ध्ष्शबचम ँचबनचबलअभक, प्बउष्खिबकतग, ल्भउब ि का प्रोप्राइटर विकास केडियाले चा।नं।५१० मिति २०६७।९।१६ मा जर्दा, पान मसला, गुट्खा, मीठा सुपारीसम्बन्धी उत्पादन गर्ने उद्देश्यले घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय तौलिहवा, कपिलवस्तुबाट अनुमतिपत्र लिई सोही मितिबाट फर्म दर्ता गरेको भन्ने देखिन्छ। यसैगरी ध्ष्शबचम ँचबनचबलअभक, लिमष्ब ले ल्ष्अभ ऋबिककषष्अबतष्यल अन्तर्गत वर्ग ३४ मा क्जगमज एगिक ९बलम यिनय०, च्यगलबप ीब्दग्भ्ी र एगलअजmगपजष् ट्रेडमार्क दर्ता गरिपाउँ भनी मिति २०६७।११।११ मा दरखास्त दिएको र ध्ष्शबचम ँचबनचबलअभक, प्बउष्खिबकतग, ल्भउब ि९प्रो। विकास केडिया० ले समेत वर्ग ३१ अन्तर्गत क्गमज उगिक ९बलम यिनय०, च्यगलबप र वर्ग ३४ मा क्जगमज एगिक र गुट्खा एगलअजmगपजष् ट्रेडमार्क दर्ता गरिपाउँ भनी मिति २०६७।११।१३ र २०६७।११।३० मा छुट्टाछुट्टै आवेदन गरेको भन्ने देखिन्छ। सो आवेदन दिएपश्चात् ध्ष्शबचम ँचबनचबलअभक, लिमष्ब र ध्ष्शबचम ँचबनचबलअभक, प्बउष्खिबकतग, ल्भउब ि ९प्रो। विकास केडिया० बिच उल्लिखित ट्रेडमार्कहरू विजार्ड फ्रेग्नेन्स, कपिलवस्तु, नेपाललाई प्रयोग गर्न दिने गरी १५ फेब्रुअरी सन् २०११ ९२०६७।११।०३० मा सम्झौता भएको भन्ने देखिन्छ। सो सम्झौतापश्चात् ध्ष्शबचम ँचबनचबलअभक, लिमष्ब ले आफूले दर्ताका लागि आवेदन गरेको ट्रेडमार्कहरू ध्ष्शबचम ँचबनचबलअभक, पबउष्खिबकतग, ल्भउब िउद्योग ९प्रो। विकास केडिया० को नाममा दर्ता गरिदिनका अनुरोध गरी आफूले दिएको निवेदन फिर्ता गरिपाउँ भनी उद्योग विभागमा मिति २०६७।११।२५ मा निवेदन दिएको भन्ने देखियो।

३। तत्पश्चात् प्रत्यर्थी विकास केडियाका नाउँमा उल्लिखित ट्रेडमार्कहरू दर्ता नहुँदैको अवस्थामा विजार्ड फ्रेग्नेन्स उद्योग कपिलवस्तु, नेपालका प्रो। विकास केडियाले सो उद्योग ९सम्पूर्ण मेसिनरी सामान, कच्चा पदार्थ, तैयारी सामान र विद्युतीय उपकरणसमेत० रू।१,१९,८७,९०६।२९ मा अनितादेवी कानोडियाको नाममा बिक्री गरेको देखिन्छ। उक्त उद्योग अनितादेवी कानोडियाले खरिद गरेको हुँदा फर्म नामसारी गरिपाउँ भनी मिति २०६८।२।२ मा दुवै पक्षले संयुक्त निवेदन दिएको आधारमा अनितादेवी कानोडियाको नाममा उद्योगको हक हस्तान्तरण भई घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय कपिलवस्तुबाट मिति २०६८।३।३ मा उक्त फर्म निज अनितादेवी कानोडियाको नाममा नामसारी दर्ता भएको देखिन्छ। प्रस्तुत मुद्दाको मिसिल संलग्न कागजातहरूबाट देखिएको उपर्युक्त तथ्यगत अवस्थाको सम्बन्धमा दुवै पक्षबाट कुनै विवाद उठाइएको पाइँदैन। विकास केडियाले आफ्नो नाममा दर्ता रहेको उक्त उद्योग कानूनी प्रक्रियाबमोजिम अनितादेवी कानोडियालाई बिक्री गरेपश्चात् साबिकमा प्राइभेट फर्मको रूपमा रहेको सो उद्योग हाल कम्पनीमा परिणत भएको भन्ने देखिन्छ।

४। अब निर्णय निरूपणको लागि तय गरिएको ट्रेडमार्कउपरको कानूनी हक संरक्षित हुने अवस्था, त्यस्तो हक स्थापित हुनको लागि आवश्यक पूर्व सर्तलगायतको दोस्रो प्रश्नतर्फ विचार गर्नुपर्ने भएको छ।

५। वस्तुतस् ट्रेडमार्क भनेको बौद्धिक सम्पत्ति ९क्ष्लतर्भिभअतगब िएचयउभचतथ० हो। आफ्नो बौद्धिक सम्पत्तिमा सर्जकको पूर्ण अधिकार रही यो सम्पत्तिमार्फत व्यापार व्यवसाय तथा अन्य कारोबार गर्नेलगायतका अधिकार प्राप्त हुन्छ। यो राष्ट्रहरूको आ(आफ्नो कानूनबाट सुरू भएको भए तापनि हाल आएर यसले अन्तर्राष्ट्रिय स्वरूप धारण गरिसकेको छ। यसै सन्दर्भमा ब्न्च्भ्ः भ्ल्त् इल् त्च्बम्भ्(च्भ्ीब्त्भ्म् ब्क्एभ्क्ऋत्क् इँ क्ष्ल्त्भ्ीभ्क्ऋत्ब्ी एच्इएभ्च्त्थ् च्क्ष्न्ज्त्क् ९त्च्क्ष्एक्० को ब्भअतष्यल द्द, ब्चतष्अभि ज्ञछ मा ट्रेडमार्कलाई "ब्लथ कष्नल, यच बलथ अयmदष्लबतष्यल या कष्नलक, अबउबदभि या मष्कतष्लनगष्कजष्लन तजभ नययमक यच कभचखष्अभक या यलभ गलमभचतबपष्लन ाचयm तजयकभ या यतजभच गलमभचतबपष्लनक, कर्जाबि दभ अबउबदभि या अयलकतष्तगतष्लन ब तचबमझबचप। क्गअज कष्नलक, ष्ल उबचतष्अगबिच धयचमक ष्लअगिमष्लन

उभचकयलब िलबmभक, भिततभचक, लगmभचबकि, ाष्नगचबतष्खभ भझिभलतक बलम अयmदष्लबतष्यलक या अययिचक बक धर्भि बक बलथ अयmदष्लबतष्यल या कगअज कष्नलक, कर्जाबि दभ भष्निष्दभि ायच चभनष्कतचबतष्यल बक तचबमझबचपक।ू भनी परिभाषित गरी ट्रेडमार्क दर्ता गर्नको लागि चाहिने आवश्यक योग्यतासमेत पहिचान गरेको देखिन्छ । त्यसैगरी म्चभअतष्खभ द्दण्डरढछरभ्रू या तजभ भ्गचयउभबल एबचष्बिmभलत बलम या तजभ ऋयगलअष् िया द्द्द इअतयदभच द्दण्ड तय बउउचयहष्mबतभ तजभ बिधक या तजभ ःझदभच ऋबतभक चभबितष्लन तय तचबमभ mबचपक ले “ब् तचबमझबचप mबथ अयलकष्कत या बलथ कष्नलक अबउबदभि या दभष्लन चभउचभकभलतभम नचबउजष्अबिथि, उबचतष्अगबिचथि धयचमक, ष्लअगिमष्लन उभचकयलब िलबmभक, मभकष्नलक, भिततभचक, लगmभचबकि, तजभ कजबउभ या नययमक यच या तजभष्च उबअपबनष्लन, उचयखष्मभम तजबत कगअज कष्नलक बचभ अबउबदभि या मष्कतष्लनगष्कजष्लन तजभ नययमक यच कभचखष्अभक या यलभ गलमभचतबपष्लन ाचयm तजयकभ या यतजभच गलमभचतबपष्लनक।ू भनी ट्रेडमार्क हुनको लागि चाहिने आवश्यक तत्त्वहरूसमेत उल्लेख गरेको देखिन्छ ।

६। नेपाल बौद्धिक सम्पत्तिको संरक्षण सम्बन्धमा भएको विभिन्न अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि सम्झौताको पक्ष बनिसकेको छ । नेपालले ध्त्इ को सदस्य भएपश्चात् पेटेन्ट, डिजायन र ट्रेडमार्क ऐन, २०२२ को संशोधन गरी औद्योगिक सम्पत्तिलाई अन्तर्राष्ट्रिय संरक्षण प्रदान गर्न प्रतिबद्धता जनाइसकेको छ ।

७। पेटेन्ट, डिजायन र ट्रेडमार्क जस्ता क्ष्लमगकतचष्ब िएचयउभचतथ मा उद्योगको एकाधिकार हुन्छ । कुनै वस्तु उत्पादन वा सेवा सम्बन्धमा विभिन्न उद्योगहरूबिच प्रतिस्पर्धा हुन सक्छ तर कुनै उद्योगले गरेको क्ष्ललयखबतष्यल र त्यही क्ष्ललयखबतष्यल का आधारमा गरिएको उत्पादनलाई त्यस्तै वस्तु उत्पादन गर्ने अन्य प्रतिस्पर्धीभन्दा आफ्नो उत्पादन फरक छ भन्ने देखाउन र पहिचान गराउन प्रयोग गरिने ट्रेडमार्क उद्योगको महत्त्वपूर्ण सम्पत्ति मानिने हुँदा त्यसमा उद्योगको एकाधिकार हुने भन्ने कुरा विश्वव्यापी रूपमा मान्य सिद्धान्त हो । उद्योगको त्यस्तो महत्त्वपूर्ण सम्पत्तिको रक्षा गर्ने क्रममा नै यस्ता सम्पत्तिको प्रयोगमा यसको सिर्जनाकर्तालाई एकाधिकार दिइएको हुन्छ । यसको प्रमुख उद्देश्य भनेको एउटाको आविष्कारबाट प्राप्त न्ययमधर्ष्ाि को अनुचित फाइदा अर्कोले उठाउन नपाओस् भन्ने नै हो ।

८। हाम्रो कानूनी व्यवस्था सन्दर्भमा हेर्दा पेटेन्ट डिजायन तथा ट्रेडमार्क ऐन, २०२२ को दफा २ ले ट्रेडमार्कको परिभाषा गर्दै खण्ड ९ग० मा “ट्रेडमार्क भन्नाले कुनै फर्म, कम्पनी वा व्यक्तिले आफ्नो उत्पादित मालसामान वा आफूले प्रदान गर्ने सेवालाई अरूको मालसामान वा सेवाबाट फरक देखाउन प्रयोग गरिने शब्द, चिह्न वा चित्र वा शब्द, चिह्न र चित्र तिनै कुराको संयोगलाई सम्झनु पर्छू भनी परिभाषित गरेको छ । ट्रेडमार्कको सम्बन्धमा त्च्क्ष्एक् ब्नचभझभलत, भ्चइएभ्ब्ल् एब्च्ीक्षब्ःभ्ल्त् को त्चबमझबचप म्चभअतष्खभ र हाम्रो कानूनमा गरिएको परिभाषाले ट्रेडमार्कलाई बौद्धिक सम्पत्तिको रूपमा पहिचान गरेको देखिन्छ । यो सम्पत्ति जसले सिर्जना गर्छ उसले ९सर्जकले० कानूनबमोजिमको हक प्राप्त गर्दछ भन्ने विधिशास्त्रीय मान्यतामा आधारित छ । कुनै पनि बन्द व्यापार कारोबार तथा उत्पादनमा ट्रेडमार्कलाई एक महत्त्वपूर्ण औद्योगिक सम्पत्तिको रूपमा लिइने गरिन्छ । आजको विश्वव्यापीकरण र सूचना प्रविधिको युगमा ट्रेडमार्क जस्तो औद्योगिक सम्पत्तिलाई कुनै एक राष्ट्रभित्र मात्र होइन संसारभर संरक्षण प्रदान गर्नुपर्दछ भन्ने मान्यता छ । ट्रेडमार्क सम्बन्धमा पेटेन्ट डिजायन र ट्रेडमार्क ऐन २०२२ को दफा १६ मा ट्रेडमार्कमा हक प्राप्त गर्ने शीर्षकअन्तर्गत उपदफा ९१० मा “कसैले आफ्नो बन्द व्यापार वा कारोबारको ट्रेडमार्क दफा १८ बमोजिम विभागमा दर्ता गराई सो ट्रेडमार्कउपर यस ऐनबमोजिमको हक प्राप्त गर्न सक्नेछू भन्ने उल्लेख भएको पाइन्छ । त्यस्तै दफा १७ मा ट्रेडमार्क दर्ता निमित्त दरखास्त शीर्षकअन्तर्गत दफा ९१० मा “आफ्नो बन्द व्यापार वा कारोबारको ट्रेडमार्क दफा १८ बमोजिम दर्ता गराउन चाहने व्यक्तिले तोकिएको ढाँचामा निवेदन दिनुपर्नेू र दफा १८ मा ट्रेडमार्कको दर्ता भन्ने शीर्षकअन्तर्गत उपदफा ९१० मा “दफा १७ बमोजिम ट्रेडमार्क दर्ताको निमित्त कसैको दरखास्त परेमा सो ट्रेडमार्कका सम्बन्धमा आवश्यक जाँचबुझ गरी कसैको दाबी विरोध भए त्यस्तो दाबी विरोध गर्न मनासिब मौका दिई कसैको दाबी विरोध पर्न आएमा

सोउपर समेत छानबिन गरी दर्ता गर्न उपयुक्त ठहरिएमा सो ट्रेडमार्क दरखास्तवालाको नाममा दर्ता गरी प्रमाणपत्र दिनुपर्नेछू भन्ने उल्लेख भएको छ। त्यस्तै दफा १८ख मा "विभागमा दर्ता नगराई कुनै ट्रेडमार्क पनि रजिस्टर्ड ट्रेडमार्कको रूपमा प्रयोग गर्न नपाइनेू व्यवस्था रहेको
देखिन्छ। त्यसैगरी दफा २१ख। मा "विदेशमा दर्ता गरिएको ट्रेडमार्क सम्बन्धित व्यक्तिले नेपालमा दर्ता नगराई त्यस्तो ट्रेडमार्कमा निजको नेपालमा हक कायम हुने छैनू भन्नेसमेत कानूनी व्यवस्था रहेको छ।

९। उक्त कानूनी व्यवस्थासमेतका आधारमा कुनै फर्म, कम्पनी वा व्यक्तिले उत्पादन गरेको वस्तु वा सेवाको नविन ९ल्यखभतिथ० पहिचान गराउन, अरूबाट अलग वा भिन्न ९म्ष्कतष्लअत० देखाउन, उपभोक्तालाई उत्पादित वस्तुको पहिचान गराउन सहयोग पुऱ्याउन, कुनै व्यक्ति वा फर्मबाट उत्पादित वस्तु वा सेवाले उपभोक्ताहरूबिच आर्जन गरेको ख्यातिको सुरक्षा गर्न, यसरी आर्जन भएको ख्यातिको फाइदा अन्य व्यक्तिले लिनबाट रोक्न तथा उपभोक्ताहरूको हितको संरक्षण गर्नका लागि नै ट्रेडमार्कको प्रयोग हुने तथ्यलाई स्वीकार गरेको देखिन्छ।

१०। उल्लिखित कानूनी व्यवस्थाको समग्र अध्ययन गर्दा कुनै पनि ट्रेडमार्कले कानूनी संरक्षण प्राप्त गर्न वा कुनै ट्रेडमार्कउपर हक स्थापित हुन उद्योग विभागमा अनिवार्य रूपमा दर्ता हुनुपर्ने, त्यसरी दर्ता नगराई कुनै पनि ट्रेडमार्क रजिस्टर्ड ट्रेडमार्कका रूपमा प्रयोग गर्न नपाइने र विदेशमा दर्ता भएको ट्रेडमार्क नेपालमा दर्ता नगराई त्यस्तो ट्रेडमार्कमा नेपालमा हक कायम हुन नसक्ने भन्ने देखिन आयो।

११। यसै विषयसँग सान्दर्भिक हुने ने।का।प।२०६८ अंक ९ नि।नं। ८६८६ मा प्रकाशित पुनरावेदक मदनप्रसाद लम्साल प्रत्यर्थी रेप्सोना प्रा।लि। भएको ट्रेडमार्कसम्बन्धी मुद्दामा यस अदालतबाट "नेपालको कानूनले दर्ता भएको ट्रेडमार्कको मात्र सुरक्षा गर्दछ। तर उद्योग विभागमा दर्ता नभएको ट्रेडमार्क जतिसुकै लामो अवधिसम्म प्रयोग गरेको भए तापनि केवल प्रयोगको आधारमा मात्र यसको सर्जक वा प्रयोगकर्ताले यस्तो अदर्ता ट्रेडमार्क प्रयोग गर्ने एकाधिकारको हक प्राप्त गर्न नसक्ने, कुनै ट्रेडमार्क प्रयोग गरेको आधारमा मात्र यसको धनी वा प्रयोगकर्ता फर्म, कम्पनी वा व्यक्तिलाई सो ट्रेडमार्कउपर एकाधिकार प्राप्त नहुने हुँदा एउटै ट्रेडमार्क दुइवटा फर्म व्यक्ति वा कम्पनीले प्रयोग गरेमा वा प्रयोगको दाबी गरेमा दुईमध्ये जसको नाममा ट्रेडमार्क दर्ता भएको छ, सोही व्यक्तिले मात्र विवादित ट्रेडमार्कको वास्तविक धनीको रूपमा मान्यता पाउनेू भन्ने सिद्धान्त प्रतिपादन भएको पाइन्छ।

१२। माथि उल्लेख भएको कानूनी व्यवस्था एवम् यस अदालतबाट प्रतिपादित उपर्युक्त सिद्धान्तसमेतको आधारमा कुनै ट्रेडमार्कउपर कानूनी संरक्षण प्राप्त गर्न तथा सोउपर हक स्थापित हुन उद्योग विभागमा रीतपूर्वक दर्ता हुनुपर्ने भन्ने कुरामा विवाद भएन। त्यसका अतिरिक्त ट्रेडमार्क दर्ता गराउनको लागि कसैले पनि दफा १६ एवम १७ मा उल्लेख भएअनुसार आफ्नो बन्द व्यापार वा कारोबारको सिलसिलामा ट्रेडमार्क दर्ता गर्न सकिने हो। ऐनको उक्त व्यवस्थाबाट ट्रेडमार्क प्रयोग गर्न वा दर्ता गर्न बन्द व्यापार वा कारोबार हुनुपर्ने पूर्व सर्तलाई निर्दिष्ट गरेको पाइन्छ। मूलतस् बन्द व्यापार, कारोबार, उद्योग वा उत्पादन केही नभएका प्राकृतिक व्यक्तिले न त ट्रेडमार्क दर्ता गर्न दाबी गर्न सक्छ, न त त्यस्ता व्यक्तिको नाममा ट्रेडमार्क नै दर्ता हुन सक्छ। यसप्रकार बन्द व्यापार उद्योग वा उत्पादन केही नभएका प्राकृतिक व्यक्तिको नाममा ट्रेडमार्क दर्ता हुन सक्ने अवस्थाको कल्पना हाम्रो कानूनमा गरिएको देखिएन। त्यस्तो बन्द व्यापार उद्योग तथा कारोबारको लागि ट्रेडमार्क दर्ता गराउने प्रक्रिया प्राकृतिक व्यक्तिले गर्ने भए पनि त्यस्तो ट्रेडमार्क प्राकृतिक व्यक्तिको लागि नभई त्यस्तो बन्द व्यापार कारोबार उद्योग वा उत्पादनको लागि हो।

१३। अतः विधिशास्त्रीय मान्यता एवम् उल्लिखित कानूनी व्यवस्थासमेतका आधारमा ट्रेडमार्क केवल प्राकृतिक व्यक्तिको नाउँमा मात्र दर्ता हुन नसकी ट्रेडमार्क दर्ता हुनको लागि कुनै बन्द व्यापार उद्योग वा उत्पादन हुनै पर्ने र ट्रेडमार्कउपर कानूनी हकको सिर्जना वा सोउपर कानूनी संरक्षण प्राप्त गर्न रीतपूर्वक दर्तासमेत गरिएको हुनुपर्ने भन्ने देखिन
आयो।

१४। अब भारतीय विजार्ड फ्रेग्नेन्स र नेपाल स्थित विजार्ड फ्रेग्नेन्स उद्योगका तत्कालीन प्रोप्राइटर विकास केडियाबिच भएको उक्त ट्रेडमार्क प्रयोगसम्बन्धी करार र निज विकास केडिया र निवेदक उद्योगबिच भएको ट्रेडमार्क प्रयोगसम्बन्धी करारले कानूनी अधिकार एवम् दायित्व सिर्जना हुन सक्ने नसक्ने भन्ने तेस्रो प्रश्नतर्फ विचार गर्दा विवादित ट्रेडमार्कहरू

दर्ता गरिपाउँ भनी भारतीय विजार्ड फ्रेग्नेन्सले उद्योग विभागमा दरखास्त गरेपश्चात् विजार्ड फ्रेग्नेन्स कपिलवस्तु नेपालका प्रो। विकास केडियाले पनि सोही ट्रेडमार्क आफ्नो उद्योगको नाममा दर्ता गर्न माग गरी उद्योग विभागमा दरखास्त दिएको देखिन्छ। तत्पश्चात् भारतीय विजार्ड फ्रेग्नेन्स आफूले दर्ताको लागि माग गरेको ट्रेडमार्क नेपाल स्थित विजार्ड फ्रेग्नेन्सका प्रो। विकास केडियाका नाममा दर्ता गर्न मन्जुरी प्रदान गरी सोहीबमोजिम ट्रेडमार्क दर्ता गरिदिन उद्योग विभागमा पत्राचार गरेको देखिन्छ।

१५। विवादित ट्रेडमार्कहरू नेपाल स्थित विजार्ड फ्रेग्नेन्स उद्योगलाई दर्ता गर्न भारतीय विजार्ड फ्रेग्नेन्सले सहमति दिई सोहीबमोजिम नेपाल स्थित विजार्ड फ्रेग्नेन्स उद्योगको नाममा उक्त ट्रेडमार्क दर्ता गरी पाउन उद्योगका तत्कालीन प्रोप्राइटर विकास केडियाले आवेदन गरेको भन्ने कुरामा कुनै विवाद रहेको छैन। उक्त ट्रेडमार्क दर्तासम्बन्धी आवेदनउपर कुनै निर्णय नहुँदै सोसम्बन्धी प्रक्रिया विचाराधीन रहेको अवस्थामा उद्योगका प्रोप्राइटरले उक्त उद्योग नै अनितादेवीलाई बिक्री एवम् नामसारी गरिदिएको अवस्था छ। उल्लिखित तथ्य सम्बन्धमा प्रस्तुत विवादका कुनै पनि पक्षबाट विवाद उठाइएको पाइँदैन। उक्त ट्रेडमार्कहरू नेपालकै विजार्ड फ्रेग्नेन्स उद्योगलाई नै दर्ता गर्न दिने सर्तमा प्रत्यर्थी विकास केडिया र भारतीय कम्पनी विजार्ड फ्रेग्नेन्स उद्योग प्रा।लि। बिच २०६७।११।३ ९सन् २०११ फ्रेब्रुअरी १५० मा भएको सम्झौताबमोजिम सो ट्रेडमार्कउपर आफ्नो हक भएको भन्ने सो उद्योगका तत्कालीन प्रोप्राइटरले जिकिर लिएको अवस्था रहेको छ।

१६। वस्तुतस् कुनै पनि ट्रेडमार्कउपर कानूनी हक प्राप्त गर्न आधिकारिक निकायमा त्यस्तो ट्रेडमार्क दर्ता हुनै पर्ने अनिवार्य कानूनी व्यवस्था रहेको भन्ने सम्बन्धमा माथि चर्चा भइसकेको छ। पेटेन्ट डिजायन र ट्रेडमार्क ऐन, २०२२ को दफा २१ख। ले विदेशमा दर्ता गरिएको पेटेन्ट, डिजायन र ट्रेडमार्क सम्बन्धित व्यक्तिले नेपालमा दर्ता नगराई त्यस्तो पेटेन्ट, डिजायन र ट्रेडमार्कमा निजको हक कायम हुने छैन भन्ने स्पष्ट व्यवस्था गरेको छ। त्यस्तै सोही ऐनको दफा २१ग। मा विदेशमा दर्ता भएको पेटेन्ट डिजायन र ट्रेडमार्कको प्रमाण पत्र साथै राखी दर्ताको लागि विभागमा निवेदन दिएमा त्यस्तो पेटेन्ट, डिजायन र ट्रेडमार्क सम्बन्धमा जाँचबुझ नगरिकनै पनि दर्ता गर्न सक्नेछ र त्यस्तो दर्तावालालाई विभागले औद्योगिक सम्पत्तिको संरक्षण गर्ने सम्बन्धमा सन् १८८३ मा सम्पन्न भएको पेरिस महासन्धिअनुसार ग्राह्यता मितिको सहुलियत प्रदान गर्नेछ भन्ने व्यवस्था रहेको छ। दफा २१घ। मा पेटेन्ट डिजायन र ट्रेडमार्कको हक हस्तान्तरण वा प्रयोगको अनुमतिसम्बन्धी व्यवस्थाअन्तर्गत उपदफा ९१० मा आफ्नो नाममा दर्ता रहेको पेटेन्ट डिजायन वा ट्रेडमार्क अरू कसैको नाममा हस्तान्तरण गरी दिन वा प्रयोग गर्न पाउने गरी लिखित रूपमा अनुमति दिन हुने व्यवस्था रहेको देखिन्छ। उपदफा ९२० मा उपदफा ९१० बमोजिम हस्तान्तरण गर्न वा प्रयोग गर्न दिन चाहेमा तोकिएको दस्तुरसहित त्यस्तो पेटेन्ट डिजायन वा ट्रेडमार्कवाला र त्यसरी पेटेन्ट डिजायन वा ट्रेडमार्क हस्तान्तरण गरी लिन वा प्रयोग गर्न चाहने दुवै पक्षले सो कुरा खुलाई संयुक्त रूपमा विभागमा दरखास्त दिनुपर्ने, उपदफा ९३० मा उपदफा ९२० बमोजिम दरखास्त पर्न आएकोमा विभागले त्यस्तो पेटेन्ट डिजायन वा ट्रेडमार्क हस्तान्तरण गर्ने वा प्रयोग गर्ने अनुमति दिन सक्ने, उपदफा ९४० मा विभागले उपदफा ९३० बमोजिम हस्तान्तरण गर्ने अनुमति दिएमा हस्तान्तरण गरी लिने व्यक्तिको नाममा सो पेटेन्ट डिजायन वा ट्रेडमार्क नामसारी गरी दिनुपर्ने, उपदफा ९५० मा विभागले उपदफा ९३० बमोजिम प्रयोग गर्ने अनुमति दिएमा सोको बेहोरा विभागमा रहेको दर्ता किताब र प्रमाण पत्रमा समेत जनाई प्रयोग गर्न अनुमति पाउने व्यक्तिलाई सोको निस्सा दिनुपर्ने व्यवस्था रहेको पाइयो।

१७। उल्लिखित कानूनी व्यवस्थाको समग्र अध्ययन गर्दा विदेशमा दर्ता रहेको ट्रेडमार्क नेपालमा समेत दर्ता नगरी कसैको हक कायम हुन नसक्ने, विदेशमा दर्ता रहेको ट्रेडमार्कवालाले नेपालमा सो ट्रेडमार्क दर्ता गर्न उद्योग विभागमा आवेदन गर्नुपर्ने र कुनै पनि ट्रेडमार्कको हक हस्तान्तरण वा प्रयोगको अनुमति दिंदासमेत दुवै पक्षले उद्योग विभागमा संयुक्त आवेदन गरी विभागले त्यस्तो ट्रेडमार्क हस्तान्तरण वा प्रयोग गर्ने अनुमति दिन सक्ने भन्ने स्पष्ट छ।

१८। माथि उल्लेख भएको कानूनी व्यवस्थानुसार ट्रेडमार्कउपर कानूनी अधिकारको सिर्जना ट्रेडमार्क दर्तापश्चात् मात्र हुन सक्ने देखिन्छ। कानूनले त्यस्ता दर्तावाला ट्रेडमार्कलाई मात्र कानूनी संरक्षण प्रदान गर्ने हुँदा ट्रेडमार्कको रूपमा दर्ता नै नभएको कुनै पनि शब्द, चिह्न, चित्र वा यी तीनै कुराहरूको संयोगलाई जुनसुकै प्रकारबाट प्रयोग गरिए तापनि केवल प्रयोगको आधारमा कसैको पनि कुनै प्रकारको हक अधिकार स्वतः सिर्जना हुन सक्ने अवस्था छैन।

१९। माथि उल्लेख भएको कानूनी व्यवस्थाको पृष्ठभूमिमा प्रस्तुत मुद्दाको तथ्यगत अवस्था हेर्दा भारत स्थित विजार्ड फ्रेग्नेन्स कम्पनीले नेपालमा पेटेन्ट डिजायन र ट्रेडमार्क दर्ताको लागि आवेदनसम्म गरेको अवस्था रहेको छ। दफा २१ग। बमोजिम दर्ता भइसकेको अवस्था होइन। त्यस्तै दफा २१घ। बमोजिमको प्रक्रिया पूरा गरी विकास केडियाको नाममा हक हस्तान्तरण वा प्रयोगको अनुमति प्रदान भएको अवस्थासमेत होइन। अर्कोतर्फ उद्योग विभागमा उक्त भारतीय कम्पनीले दर्ताको लागि आवेदन गरेपश्चात् दर्ता प्रक्रिया नै फिर्ता लिएको सन्दर्भमा सो भारतीय कम्पनी नेपालमा रीतपूर्वक दर्ता भई निजको उक्त ट्रेडमार्कउपर कानूनबमोजिमको हक स्थापित भएको अवस्था पनि छैन। माथि उल्लेख भएको पेटेन्ट डिजायन तथा ट्रेडमार्क ऐन, २०२२ को दफा २१ख। मा भएको कानूनी व्यवस्थाको आधारमा केवल निवेदनसम्म दिएकै आधारमा मात्र त्यस्तो ट्रेडमार्कउपर भारतीय कम्पनी विजार्ड फ्रेग्नेन्स उद्योग प्रा।लि। को नेपालमा स्वतः कानूनी हक स्थापित भएको वा हुन सक्ने अवस्था होइन। त्यसका अतिरिक्त पेरिस महासन्धि, १८८३ को भावनालाई आत्मसात् गरी सोही ऐनको दफा २१ग। मा विदेशमा दर्ता भएको ट्रेडमार्कको प्रमाणपत्र साथै राखी दर्ताका लागि उद्योग विभागमा निवेदन दिनुपर्ने भन्ने उल्लेख भएको
देखिन्छ। उक्त भारतीय कम्पनीले नेपालमा ट्रेडमार्क दर्ताका लागि निवेदन दिँदा भारतमा दर्ता भएको प्रमाणपत्र पेस नगरेको र त्यसरी अनिवार्य रूपमा पेस गर्नुपर्ने ज्यmभ च्भनष्कतचबतष्यल ऋभचतषष्अबतभ ९ज्च्ऋ० माग गर्दा पेस गर्न नसकेको भन्ने कुरा पुनरावेदन अदालतको फैसलामा उल्लेख भएको देखिन्छ। उल्लिखित तथ्यलाई यी विपक्षीले अन्यथा भन्न सकेको देखिँदैन। यसरी उक्त भारतीय उद्योगको ट्रेडमार्क दर्ताको वैधानिकतामा नै प्रश्न चिह्न खडा भएको र कानूनबमोजिमको प्रमाण पेस गरी नेपालमा दर्ता गरी दाबीको ट्रेडमार्कउपर पूर्ण हकाधिकार ९ब्दकयगितभ च्ष्नजत० कायम गर्न नसकी केवल दर्ताको लागि निवेदन दिएको र सोही निवेदन पनि फिर्ता लिइसकेको अवस्थामा भारतीय कम्पनी र प्रत्यर्थी विकास केडियाबिच भएको भनिएको उल्लिखित सम्झौताबाट सांयोगिक हक ९ऋयलतष्लनभलत ऋयलतचबअतगब ि च्ष्नजत० प्राप्त भई त्यस्तो करारबाट अधिकार एवं दायित्वको सिर्जना हुन सक्ने अवस्था रहेन।

२०। “उद्योग विभागमा दर्ता नभएको ट्रेडमार्क जतिसुकै लामो अवधिसम्म प्रयोग गरेको भए तापनि केवल प्रयोगको आधारमा मात्र यसको सर्जक वा प्रयोगकर्ताले यस्तो दर्ता नै नभएको ट्रेडमार्क प्रयोग गर्ने एकाधिकारको हक प्राप्त गर्न नसक्नू भनी माथि उल्लेख भएको नि।नं।८६८६ को मुद्दामा यस अदालतबाट सिद्धान्त प्रतिपादन भएको छ। उल्लिखित प्रतिपादित सिद्धान्तबमोजिम पनि भारतीय कम्पनीको नेपालमा दाबीको ट्रेडमार्कउपर कानूनी हक नै सिर्जना नभएको र माथि उल्लेख भएको पेटेन्ट डिजायन र ट्रेडमार्क ऐन, २०२२ को दफा २१ख।, २१ग।, तथा २१घ। को कानूनी व्यवस्था र त्यस्तो तोकेको प्रक्रिया पूरा नगरेको स्थितिमा हकाधिकारविहीन व्यक्तिले गरेको भनिएको ट्रेडमार्कको हस्तान्तरणसम्बन्धी भएको भनिएको उल्लिखित सम्झौताले कानूनी वैधता प्राप्त गर्न सक्ने अवस्था देखिएन। सोहीबमोजिम उक्त सम्झौताले कुनै पनि प्रकारका कानूनी अधिकार एवम् दायित्वसमेत सिर्जना गर्न सक्ने अवस्था रहेन।

२१। अब विजार्ड फ्रेग्नेन्स उद्योगका तत्कालीन प्रोप्राइटर यी विपक्षी विकास केडिया र अनितादेवी बिचमा भएको ीष्अभलकष्लन करारको कानूनी हैसियततर्फ विचार गर्दा उक्त करारमा विवादित ट्रेडमार्क तत्कालीन प्रोप्राइटरले अनितादेवीलाई प्रयोग गर्न दिने र सोबापतमा अनितादेवीले निश्चित रकम दिनुपर्ने भन्ने सर्त उल्लेख भए पनि तत्कालीन अवस्थामा विवादित ट्रेडमार्कउपर निज विकास केडियाको हक स्थापित भएकै होइन। उक्त ट्रेडमार्कउपर निजको हक स्थापित भई नसकेको अवस्थामा अरू कसैलाई उक्त ट्रेडमार्क प्रयोग गर्न दिने भनी गरिएको करारबाट कुनै प्रकारको अधिकार र दायित्वको सिर्जना हुनै सक्दैन। माथि उल्लेख भएको पेटेन्ट डिजायन र ट्रेडमार्क ऐन, २०२२ को दफा २१घ। बमोजिम ट्रेडमार्कको हक हस्तान्तरण वा प्रयोगको अनुमति दिनुपर्दा उद्योग विभागमा संयुक्त दरखास्त दिनुपर्ने र उद्योग विभागले त्यसरी ट्रेडमार्क हस्तान्तरण वा प्रयोग गर्ने अनुमति दिने व्यवस्था
छ। सो व्यवस्थाअनुसार ट्रेडमार्कको हस्तान्तरण वा प्रयोगको अनुमति सम्बन्धमा भएको करार स्वीकृत गर्ने अधिकार पनि उद्योग विभागलाई रहने भएकोमा कानूनले निर्धारित गरेको प्रक्रिया अवलम्बन नगरी भएको भनिएको करारबाट कुनै प्रकारको कानूनी संरक्षण प्राप्त हुने देखिएन। मूलतस् उक्त उद्योगका प्रोप्राइटर विकास केडियाले विजार्ड फ्रेग्नेन्स

उद्योगको लागि दर्ता माग गरेको उक्त ट्रेडमार्क निजका नाममा दर्ता नै भई नसकेको अवस्थामा अर्को पक्षलाई करार गरी प्रयोग गर्न दिइएको भनिएको छ। तर आफ्नो नाममा रीतपूर्वक दर्ता भई नसकेको ट्रेडमार्कउपर निजको हक नै स्थापित नभइसकेको अवस्थामा अरूलाई प्रयोग गर्न दिने गरी करार गर्न नै नमिल्नेमा त्यसरी गरिएको करारको कानूनी प्रभाव शून्य रहने देखिन आयो।

२२। त्यसका अतिरिक्त प्रत्यर्थी विकास केडिया र निवेदक अनितादेवी कानोडियाबिचमा मिति २०६८।३।१ मा लाइसेन्सिङ करार भएपश्चात् मिति २०६८।०३।०३ मा सम्पूर्ण फर्म नै अनितादेवी कानोडियाको नाममा नामसारी भई करार हुँदाको अवस्था र परिस्थितिमा नै आधारभूत परिवर्तन भई सो करारको औचित्यता र वैधता समाप्त भएको अवस्था हुँदा यी निवेदक एवं विपक्षीहरूबिच रोयल्टी लिने दिने गरी भएको भनिएको उक्त सम्झौताको कानूनी महत्त्व रहे भएको देखिन आएन।

२३। अब विवादित उद्योगको भौतिक सम्पत्ति मात्र यी निवेदकलाई बिक्री र हस्तान्तरण गरिएको हो वा उद्योगको सम्पूर्ण हकसमेत बिक्री र हस्तान्तरण भएको भन्ने चौथो प्रश्नतर्फ विचार गर्दा, विजार्ड फ्रेग्नेन्स उद्योग कपिलवस्तु, नेपालका प्रो। विकास केडियाले सो उद्योग ९सम्पूर्ण मेसिनरी सामान, कच्चा पदार्थ, तैयारी सामान र विद्युतीय उपकरण० रू। १,१९,८७,९०६।२९ मा अनितादेवी कानोडियाको नाममा बिक्री गरेको तथ्यमा विवाद छैन। प्रत्यर्थी विकास केडिया साबिकमा विजार्ड फ्रेग्नेन्स उद्योगको प्रोप्राइट रहेको समयमा वर्ग ३१ र ३४ अन्तर्गत पानमसला र गुट्खामा प्रयोग गर्न भनी रौनक, शुद्धप्लस र पञ्चमुखी लेबलसमेतका ट्रेडमार्कहरू सो उद्योगको नाममा दर्ता गरिदिन भनी आवेदन दिएको तथा सो ट्रेडमार्कहरूउपर निर्विवाद हक स्थापित नहुँदै दर्ताको प्रक्रियामै रहेको अवस्थामा निज प्रोप्राइटरले निवेदक अनितादेवी कानोडियालाई सो उद्योग बिक्री गरी निज अनितादेवीको नाममा उद्योग नामसारी भएको अवस्था छ। उद्योग बिक्री नामसारी गर्दा फर्मसहित उद्योगले प्रयोग गर्ने कच्चा पदार्थ, पेकिंग मटेरियल तथा तयारी रौनक गुट्का, शुद्ध प्लस र पञ्चमुखीसमेत भनी उल्लेख गरेको देखिन्छ।

२४। विवादको ट्रेडमार्क दर्ता प्रक्रियामा रहेकै अवस्थामा सो उद्योग प्रत्यर्थीबाट यी निवेदकले खरिद गरी लिएको स्थितिमा आफूले खरिद गरी लिएको उद्योगका साबिक प्रोप्राइटर प्रत्यर्थी विकास केडियाले ट्रेडमार्कहरू दर्ताका लागि आवेदन गरेको उद्योग नै आफ्नो नाउँमा कायम भएको हुँदा उक्त ट्रेडमार्कहरू आफूले खरिद गरी लिएको उद्योगको नाउँमा नै दर्ता हुनुपर्ने भनी यी निवेदकले उद्योग विभागमा निवेदन दिएको देखिन्छ। यसरी ट्रेडमार्क दर्ताको लागि दोहोरो आवेदन परेको अवस्थामा दाबी विरोधको प्रयोजनार्थ उद्योग विभागबाट औद्योगिक सम्पत्ति बुलेटिनमा प्रकाशित ९० दिने सूचनामा यी प्रत्यर्थीलगायत कसैको दाबी विरोध परेको देखिँदैन। तत्पश्चात् उक्त ट्रेडमार्कहरू निवेदक अनितादेवी प्रोप्राइटर रहेको विजार्ड फ्रेग्नेन्स उद्योग, कपिलवस्तुको नाउँमा दर्ता गरिदिने गरी उद्योग विभागबाट मिति २०६८।८।१३ मा निर्णय भएको देखिन्छ। दाबीका ट्रेडमार्क निवेदक कम्पनीले प्रयोग गर्न पाउने गरी उद्योग विभागबाट निर्णय हुनुपूर्व यी प्रत्यर्थीलाई दाबी विरोध तथा सुनुवाइको लागि उचित मौका दिएकै देखिन्छ। तर प्रत्यर्थीहरूबाट समयमा नै दाबी विरोध गर्न सकेको देखिएन। त्यसैगरी भारतीय उद्योग एवं प्रत्यर्थीले पेटेन्ट डिजायन तथा ट्रेडमार्क ऐन, २०२२ को दफा १८९१० को प्रतिबन्धात्मक वाक्यांशअनुसार सो ट्रेडमार्क दर्ता गर्न नमिल्ने भनी भएको आदेशउपर सोही ऐनको दफा १८९३० बमोजिम अनितादेवी प्रोप्राइटर भएको विजार्ड फ्रेग्नेन्स उद्योग कपिलवस्तुको नाउँमा दर्ता भएको ट्रेडमार्क बदर गर्नेतर्फ कानूनबमोजिम कारबाही चलाएको भन्नेसमेत देखिँदैन।

२५। उक्त उद्योगका तत्कालीन प्रोप्राइटर यी प्रत्यर्थी विकास केडियाले आफूले उद्योगको भौतिक सम्पत्ति मात्र बिक्री गरेकाले विवादित ट्रेडमार्कउपर आफ्नो हक कायम हुनुपर्ने भन्ने जिकिर रहेको छ। वस्तुतस् प्रत्यर्थी विकास केडियाले उक्त उद्योग अनितादेवीलाई बिक्री गरेको भन्ने कुरामा कुनै विवाद छैन। उद्योग नै बिक्री गरी नामसारीसमेत गरिसकेको अवस्थामा उद्योगले आफ्ना उत्पादनमा प्रयोग गरेको ट्रेडमार्कउपरको अधिकार बिक्रीकर्ताले नै आफूसँग राखी राखेको भन्न मिल्ने हुँदैन। सोहीबमोजिम उक्त उद्योग नै अनितादेवीलाई बिक्री एवम् नामसारीसमेत गरी दिइसकेको अवस्थामा सोही उद्योगको नाममा ट्रेडमार्क दर्ताको लागि उद्योग विभागमा परेको आवेदनउपर पनि उद्योग खरिद गरी लिने व्यक्तिको नै अधिकार रहन्छ। उद्योग नै बिक्री गरी हस्तान्तरण भइसकेको

अवस्थामा सो उद्योगको भौतिक वस्तु मात्र हस्तान्तरण भएको र उद्योगको अभिन्न अंगको रूपमा रहेको त्यसको नाम तथा ट्रेडमार्क बिक्री र हस्तान्तरण नभएको भनी अर्थ गर्न मिल्ने हुँदैन । त्यसमाथि उक्त ट्रेडमार्कउपर बिक्रीकर्ताको हक स्थापित भइसकेको अवस्था नै

होइन । केवल उद्योगको नाममा ट्रेडमार्क दर्ताको लागि उद्योग विभागमा आवेदन परी ट्रेडमार्क दर्तासम्बन्धी कारबाही प्रक्रिया चलिरहेको अवस्था हो । अर्कोतर्फ ट्रेडमार्क भनेको उत्पादित मालसामान, कारोबार, बन्द व्यापार वा प्रदान गर्ने सेवामा प्राप्त हुने विषय हो । ट्रेडमार्कको हकको सिर्जना हुनका लागि मालसामान, कारोबार, बन्द व्यापार वा प्रदान गर्ने सेवाको अनिवार्यता रहन्छ । प्रत्यर्थी विकास केडियाले विजार्ड फ्रेग्नेन्स उद्योग कपिलवस्तुको लागि सो उद्योगको प्रोप्राइटरको हैसियतले ट्रेडमार्क दर्ताको लागि आवेदन दिएको भन्ने कुरामा विवाद छैन । निज विकास केडियाले आफ्नो स्वतन्त्र हैसियतमा ट्रेडमार्क दर्ता आवेदनको प्रक्रिया चलाएको होइन । विकास केडियाले सो उद्योग बिक्री गरेपश्चात् त्यस्तै प्रकारको वस्तु उत्पादन गर्ने अर्को उद्योग पनि आफूले सञ्चालन गरेको र त्यस्तो उत्पादनमा सो ट्रेडमार्क प्रयोग भएको भन्न सकेको अवस्था पनि छैन । मूलतस् उद्योगविना ट्रेडमार्क रहन सक्दैन । ट्रेडमार्क स्वभावैले कुनै उद्योगको उत्पादित सामानको पहिचान गराउन र अरूबाट अलग देखाउने प्रयोजनका लागि प्रयोग हुने औद्योगिक सम्पत्ति हो । उद्योगबाट उत्पादन गरेको वस्तु वा सेवा पहिचान गर्न उपभोक्ताहरूलाई सहयोग पुगोस् र आफ्नो उद्योगबाट उत्पादित वस्तुले उपभोक्ताहरूबिच आर्जन गरेको ख्यातिको सुरक्षा गरी आर्जन भएको ख्यातिको फाइदा अन्य व्यक्तिले लिनबाट रोक्न तथा उपभोक्ताहरूको हितको संरक्षण गर्नका लागि भनी उद्योगको नाममा ट्रेडमार्क दर्ता गरिने र कानूनले संरक्षण प्रदान गर्ने हो ।

२६। माथि उल्लेख भएको पेटेन्ट डिजायन र ट्रेडमार्क ऐन, २०२२ को दफा १६९१० मा कसैले आफ्नो बन्द व्यापार वा कारोबारको ट्रेडमार्क दफा १८ बमोजिम विभागमा दर्ता गराई सो ट्रेडमार्कउपर यस ऐनबमोजिमको हक प्राप्त गर्न सक्ने देखिन्छ । ऐनको उक्त व्यवस्थाले कुनै पनि ट्रेडमार्क बन्द व्यापार वा कारोबारको सम्बन्धमा मात्र हुनसक्ने प्रस्ट छ । ऐनको दफा २९ग० मा ट्रेडमार्क शब्दको परिभाषा गर्दै ट्रेडमार्क भन्नाले ‘‘कुनै फर्म, कम्पनी वा व्यक्तिले आफ्नो उत्पादित मालसामान वा आफूले प्रदान गर्ने सेवालाई अरूको मालसामान वा सेवाबाट फरक देखाउन प्रयोग गरिने शब्द, चिह्न वा चित्र वा शब्द चिह्न र चित्र तीनै कुराको संयोगलाई जनाउने भनी ट्रेडमार्क भनेको मूलतस् उत्पादित मालसामान वा सेवाको लागि भएको भन्ने स्पष्ट गरेको पाइन्छ । यसै विषयसँग सान्दर्भिक हुने ने।का।प। २०६२ अंक ५ नि।नं। ७५३६ मा प्रकाशित निवेदक नुरप्रताप राणा विपक्षी उद्योग विभागसमेत भएको उत्प्रेषणयुक्त प्रतिषेध मुद्दामा यस अदालतबाट ‘‘ट्रेडमार्क स्वभावैले कुनै उद्योगको उत्पादित सामानको पहिचान गराउन र अरूबाट अलग देखाउने प्रयोजनको लागि प्रयोग हुने स्थापित मान्यता भएको भनी सिद्धान्त प्रतिपादन भएको पाइन्छ । उल्लिखित कानूनी व्यवस्था र यस अदालतबाट प्रतिपादित भएको सिद्धान्तसमेतको आधारमा हेर्दा उक्त उद्योगका तत्कालीन प्रोप्राइटरले उक्त उद्योग नै यी निवेदकलाई बिक्री एवम् हस्तान्तरण गरिसकेको स्थितिमा उद्योगसँग अन्तरसम्बन्धित ट्रेडमार्कले उद्योग बिना छुट्टै अस्तित्व कायम हुन नसक्ने हुँदा उल्लिखित कानूनी व्यवस्था विधिशास्त्रीय मान्यता एवम् प्रतिपादित नजिरसमेतको पृष्ठभूमिमा औद्योगिक सम्पत्तिको रूपमा रहेको विवादित ट्रेडमार्क आफ्नो उद्योग नभएको प्राकृतिक व्यक्ति यी प्रत्यर्थी विकास केडियाको नाममा दर्ता हुन र कानूनी संरक्षण प्राप्त हुन सक्ने अवस्था देखिएन ।

२७। उल्लिखित विवेचनाबाट ध्ष्शबचम ँचबनचबलअभक को त्बलनष्दभि ब्ककभत को मात्र हक हस्तान्तरण भएको नभई सिंगो फर्म नै हस्तान्तरण ९त्चबलकाभच० भई अनितादेवी कानोडियाको नाममा आएको र मिति २०६८। ३।१ मा भएको सम्झौतामा ट्रेडमार्क बिक्री नभएको भनी उल्लेख गरेको अवस्थासमेत नहुँदा उद्योगसँग अन्तरसम्बन्धित ट्रेडमार्कउपरको अधिकारसमेत फर्मको बिक्रीसँगै स्वतः हस्तान्तरण भएको मान्नुपर्ने देखियो । सोहीबमोजिम उक्त उद्योग खरिद गरी हक हस्तान्तरण भएपश्चात् सोही उद्योगको नाममा विवादित ट्रेडमार्क दर्ता गर्ने भनी उद्योग विभागबाट निर्णय भई उद्योगको नाममा ट्रेडमार्क प्रमाणपत्र जारी भएको सन्दर्भमा विवादित ट्रेडमार्कउपर पुनरावलोकनकर्ता कम्पनीको हकाधिकार कायम भएको देखिन आयो ।

२८। अब यस अदालतको संयुक्त इजलासबाट भएको फैसला मिलेको छ वा छैन र निवेदन दाबी पुग्ने हो वा होइन भन्ने अन्तिम प्रश्नतर्फ विचार गर्दा यस अदालतको संयुक्त इजलासबाट भएको मिति २०७३।११।३० को फैसलामा विकास केडिया र अनितादेवीबिचमा उद्योगको भौतिक सम्पत्ति मात्र बिक्री भएको, ट्रेडमार्क बिक्री नभएको, उक्त ट्रेडमार्क विकास केडियाले अनितादेवीलाई प्रयोग गर्न मात्र दिएको, ट्रेडमार्क प्रयोग गरेबापत अनितादेवीले विकास केडियालाई रोयल्टी प्रदान गर्ने गरी सम्झौता भएको र सोबापत रोयल्टीसमेत बुझाई सकिएको भन्नेसमेत आधारमा विवादित ट्रेडमार्कउपर विकास केडियाको हकाधिकार रहने हुँदा निजको मागदाबी पुग्ने ठहर भएको देखिन्छ। संयुक्त इजलासले लिएको आधार सम्बन्धमा माथि प्रकरणहरूमा विवादित ट्रेडमार्कउपर उक्त उद्योग खरिद एवम् नामसारी गरी लिने प्रोप्राइटर अनितादेवी भएको विजार्ड फ्रेग्नेन्स उद्योगको हक कायम हुने भन्ने सम्बन्धमा विवेचना भइसकेको छ।

२९। प्रस्तुत मुद्दामा विवादित ट्रेडमार्क दर्ताको लागि आवेदन दिने भारतीय उद्योगले आफ्नो आवेदन फिर्ता लिइसकेको अवस्था छ। त्यस्तै यी विपक्षी विकास केडियाले उद्योगको नाममा ट्रेडमार्क दर्ता गर्न दिएको आवेदन दर्ता प्रक्रियामा नै रहेको अवस्थामा निजले यी निवेदकलाई उद्योग बिक्री गरेपश्चात् सोही उद्योगले नै उक्त विवादित ट्रेडमार्कहरू प्रयोग गरिरहेको अवस्था
छ। सो ट्रेडमार्क आफ्नो नाममा दर्ता गर्न उद्योगले निवेदन दिएको स्थिति हुँदा उद्योग विभागले औद्योगिक सम्पत्ति बुलेटिनमा प्रकाशित गरेको ९० दिने दाबी विरोधको सूचनामा विपक्षी विकास केडियालगायत कसैको पनि दाबी विरोध नपरेको अवस्था हुँदा विभागले मिति २०६८।८।१३ मा निवेदक उद्योगको नाममा नै उक्त ट्रेडमार्क दर्ता गरी प्रमाणपत्र दिने निर्णय गरेको
देखिन्छ। तत्पश्चात् उद्योगले सोही ट्रेडमार्क प्रयोग गरी वस्तु उत्पादन गरेको देखिन्छ। उक्त निर्णयपश्चात् विकास केडिया तथा भारतीय उद्योगले ऐनको दफा १८९१० को प्रतिबन्धात्मक वाक्यांशअनुसार सो ट्रेडमार्क दर्ता गर्न नमिल्ने भनी सोही ऐनको दफा १८९३० बमोजिम त्यसरी दर्ता भएको ट्रेडमार्क बदर गराउनेतर्फ कारबाही चलाएको स्थिति देखिँदैन।

३०। विपक्षी विकास केडियाले सुरू उजुरी पत्रदेखि नै केवल मौकामा दिएको ट्रेडमार्क दर्ताको आवेदन फाराममा उल्लिखित ठेगाना र आवेदन फाराममा लेखिएको उद्योगको नाममा नभई विकास केडियाको व्यक्तिगत नाउँमा ट्रेडमार्क संशोधन गरिपाउँ भन्ने उजुरी दाबी गरेको अवस्थासम्म देखिन्छ। निजले निवेदकलाई उद्योग बिक्री गरेपछि आफूसँग त्यस्तै प्रकृतिको ट्रेडमार्क प्रयोग हुन सक्ने समान स्तरको अर्को उद्योग रहे भएको वा औद्योगिक वस्तु उत्पादन गरेको भन्ने दाबी लिन सकेको पाइँदैन। विपक्षी विकास केडिया तथा निजलाई विवादित ट्रेडमार्क प्रयोग गर्न दिने भनिएको भारतीय उद्योगले अनितादेवी कानोडियाको नाउँमा दर्ता रहेको उद्योगको नाउँमा ट्रेडमार्क दर्ता गरी उद्योग विभागले प्रमाणपत्र जारी गरेपश्चात् निवेदक उद्योगलाई उक्त ट्रेडमार्क प्रयोग गर्न रोक लगाउनेसम्मको प्रतिक्रिया व्यक्त गरी ट्रेडमार्क संशोधनको दाबी गरेको भए तापनि सो ट्रेडमार्कको दर्ता बदरतर्फ कारबाही चलाएको स्थिति विद्यमान देखिँदैन।

३१। यसरी कानूनले निर्धारित गरेको प्रक्रिया र कार्यविधि अवलम्बन गरी दाबी विरोधको सूचनासमेत प्रकाशित गरी कानूनबमोजिम यी निवेदक विजार्ड फ्रेग्नेन्स उद्योग, कपिलवस्तुका नाममा ट्रेडमार्क दर्ता गर्ने र सो उद्योगले नै उक्त विवादित ट्रेडमार्कहरू प्रयोग गर्न पाउने भनी उद्योगको नाउँमा प्रमाणपत्र जारी गर्ने गरी उद्योग विभागले निर्णय गरेको र सो निर्णय गर्दा विपक्षी विकास केडियालाई कानूनबमोजिम दाबी विरोध तथा सुनुवाइको मौका दिएको देखिएको यस अवस्थामा विपक्षी विकास केडियाले मौकामा ट्रेडमार्क दर्ता गर्न दिएको आवेदन फारामको ठेगाना र आवेदकको नाम संशोधन गरी पाउन उद्योग विभागमा गरेको उजुरी दाबी कानूनसम्मत देखिएन। यस अवस्थामा विवादित ट्रेडमार्कउपर विपक्षी विकास केडियाको हकअधिकार स्थापित हुन नसक्ने गरी निजको दाबी पुग्ने नसक्ने भनी उद्योग विभागका महानिर्देशकबाट मिति २०७०।३।१३ मा भएको निर्णय सदर गरेको पुनरावेदन अदालत पाटनको फैसला सदर गर्नुपर्नेमा उल्टी गरेको यस अदालतको संयुक्त इजलासको फैसला मिलेको देखिएन।

३२। तसर्थ, उल्लिखित कानूनी व्यवस्था एवम् यस अदालतबाट प्रतिपादित सिद्धान्तसमेतको आधारमा ध्ष्शबचम ँचबनलबलअभ, ग्मजथयन, द्यबजबमगचनगलव ख्म्क्ष, ध्बचम ल्या ठ, प्बउष्खिबकतग, ल्भउब ि९प्रो। अनितादेवी कानोडिया० को नाममा उक्त ट्रेडमार्क वर्ग ३१ अन्तर्गतको क्गमज एगिक ९बलम थिनय०, च्यगलबप र वर्ग ३४ मा क्जगमज एगिक र गुट्खा एगलअजmगपजष् ट्रेडमार्क दर्ता गरी प्रमाणपत्रसमेत दिइएको कार्य कानूनसम्मत भएको देखिएकाले विपक्षी विकास केडियाको मागदाबी पुग्न नसक्ने ठहऱ्याएको सुरू उद्योग विभागको महानिर्देशकको मिति २०७०।३।१३ को निर्णय मिलेको देखिएकाले सोही निर्णय सदर हुने ठहराएको पुनरावेदन अदालत पाटनको मिति २०७१।३।२२ को फैसला मिलेको देखिँदा सदर हुने ठहर्छ। उक्त फैसला उल्टी गरी विपक्षी विकास केडियाको मागदाबी पुग्ने ठहराएको यस अदालत संयुक्त इजलासको मिति २०७३।११।३० को फैसला उल्टी हुने ठहर्छ। प्रस्तुत मुद्दाको दायरी लगत कट्टा गरी मिसिल अभिलेख शाखामा बुझाई दिनू।

उक्त रायमा हाम्रो सहमति छ।
न्या। तेजबहादुर के।सी।
न्या। बमकुमार श्रेष्ठ

इजलास अधिकृतः ठाकुरप्रसाद खरेल
इति संवत् २०७५ साल मङ्सिर १४ गते रोज ६ शुभम्।

भर्खरै प्रकाशित नजिरहरू

- ***१०५२७ - बन्दीप्रत्यक्षीकरण (http://nkp.gov.np/full_detail/9593)***

  फैसला मिति : २०७७/०४/२१ | मुद्दा नं : ०७७-WH-००११

- ***१०५२६ - उत्प्रेषण / परमादेश (http://nkp.gov.np/full_detail/9592)***

  फैसला मिति : २०७७/०४/२१ | मुद्दा नं : ०७६-WO-०९६२

- ***१०५२५ - कर्तव्य ज्यान (http://nkp.gov.np/full_detail/9591)***

  फैसला मिति : २०७७/०४/२१ | मुद्दा नं : ०७५-CR-०८४७

- ***१०५२४ - परमादेश (http://nkp.gov.np/full_detail/9590)***

  फैसला मिति : २०७७/०३/२५ | मुद्दा नं : ०७६-WO-१०२६

- ***१०५२३ - राज्य विरूद्धको अपराध (http://nkp.gov.np/full_detail/9589)***

  फैसला मिति : २०७७/०३/०२ | मुद्दा नं : ०७५-CR-१०९३

धेरै हेरिएका नजिरहरु

- ***निर्णय नं: # ९३४६ - मानव बेचबिखन, बालविवाह, जबर्जस्ती करणी (http://nkp.gov.np/full_detail/8389)***

  फैसला मिति : २०७१/१०/१९ | मुद्दा नं : ०६७-CR-१२८८

- ***निर्णय नं: # ९३१७ - हालैदेखिको बकसपत्र लिखत बदर (http://nkp.gov.np/full_detail/8316)***

फैसला मिति : २०७१/०७/१९ | मुद्दा नं : ०६७-CI-०९०३

- ***निर्णय नं: # ९२७३ - मानाचामल (http://nkp.gov.np/full_detail/8079)***

  फैसला मिति : २०७१/०५/०५ | मुद्दा नं : ०६८-CI-०२१६

- ***निर्णय नं: # ९२७४ - लागु औषध (नरफिन) (http://nkp.gov.np/full_detail/8080)***

  फैसला मिति : २०७१/०५/०५ | मुद्दा नं : २०६७-CR-०९९२

- ***निर्णय नं: # ९३१९ - उत्प्रेषण (http://nkp.gov.np/full_detail/8363)***

  फैसला मिति : 2070/10/20 | मुद्दा नं : ०६९–WS–००३५